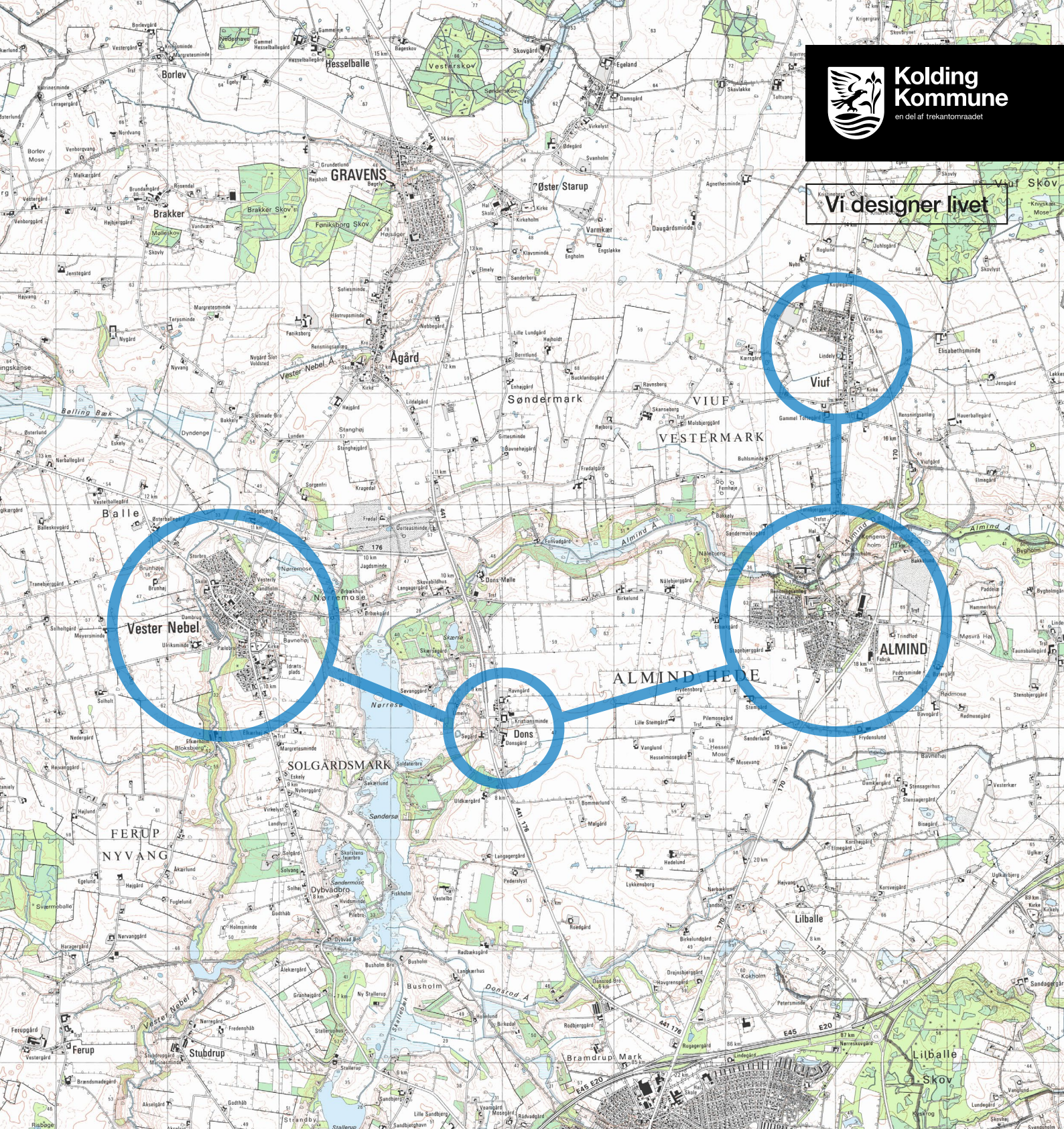

Vi designer livet

Vester Nebel, Dons, Almind, Viuf

Landsby- fællesskabsplan

Forord

I Lokaldemokratiudvalget i Kolding Kommune arbejder vi for at udvikle hele Kolding Kommune. Det er på den baggrund, vi har prioriteret midler til at udvikle landsbysamarbejdet. Her er landsbyfællesskabsplaner et værktøj, hvor landsbyer med en geografisk sammenhæng kan gå sammen om at afdække fælles potentialer og ønsker til at udvikle det gode liv i landsbyerne.

Almind, Dons, Vester Nebel og Viuf har valgt at samarbejde om en fælles udviklingsplan som de første landsbyer i Kolding Kommune. Landsbyfællesskabsplanen for de fire landsbyer er et pilotprojekt, og erfaringerne herfra skal bruges i kommende landsbysamarbejder.

Det er min forhåbning, at initiativerne i planen særligt vil bidrage til at fremme fællesskab og bedre sammenhæng landsbyerne imellem. Planen rummer dog også initiativer, der har fokus på det nære i den enkelte landsby. Planen skal fungere som et fælles referencedokument for både borgerne i landsbyerne, politisk og administrativt i kommunen omkring borgernes ønsker og prioritering af udvikling og fællesskaber i landsbyerne.

Mange borgere har været involveret i processen, og lokalrådsrepræsentanterne er gået til opgaven med stort engagement og lyst til at samarbejde. Tak for det.

Vi ser i lokaldemokratiudvalget og byrådet frem til at fortsætte dialogen med borgerne i Almind, Dons, Vester Nebel og Viuf, nu med denne landsbyfællesskabsplan som en fælles reference.

*Ole Alsted
Formand for Lokaldemokratiudvalget*

Indhold	
Forord	2
Indledning	3
Centralt i trekantområdet	4
Byerne omkring søer og åer.....	5
Historien at bygge videre på	6
Landsbyerne i dag	10
Områdets erhvervsliv	12
Beskyttelse af natur og kulturarv	13
Identitet, fælles fordele og samarbejde	14
Naturen mellem byerne	19
Et godt sted at være barn, ung og forældre	25
Et godt sted for seniorer og ældre	28
Plan for Almind.....	31
Plan for Dons	35
Plan for Vester Nebel	37
Plan for Viuf.....	41
Lang tradition for landsbysamarbejde.....	44

*Vester Nebel, Dons, Almind, Viuf – Landsbyfællesskabsplan
udarbejdet af COWI A/S i samarbejde med
landsbyrepræsentanter og Kolding Kommune.*

Fotos og illustrationer Se kilder og fotocredits

Dato Januar 2020

Borgermøde i Vester Nebel om Landsbyfællesskabsplanen. Foto: Ole Dall-Jensen.

Indledning

Landsbyfællesskabsplanen er en fælles plan for de fire landsbyer og vil udgøre grundlaget, som de lokale kræfter og Kolding Kommune kan bruge i dialogen om udviklingen af området.

Landsbyfællesskabsplanen udtrykker, så godt det nu er muligt, hvad borgerne i landsbyerne gerne vil med deres område. Gennem hele processen har en arbejdsgruppe med lokale repræsentanter fra landsbyråd og borgerforeninger været med til at tilrettelægge borgerinddragelsen og udarbejde selve planen. Målet har været at få flest mulige involveret i planprocessen, og at få input fra forskellige aldersgrupper og folk med forskellige baggrunde.

Undervejs i planens tilblivelse har der været:

- besigtigelser i de fire byer og landskabet imellem dem,
- interviews med foreningsrepræsentanter, erhvervsdrivende, skolebørn m.fl.,
- gruppearbejde med fokus på fire udvalgte temaer og på de enkelte landsbyer,
- tre borgermøder – et idémøde, et prioriteringsmøde og et præsentations- og debatmøde.

Udarbejdelsen af planen har været en proces, hvor de fire landsbyer har lært hinanden bedre at kende, der er skabt relationer, og interessefællesskaber er blevet afdækket. Det spændende arbejde venter nu forude – nemlig at få planen realiseret.

Kolding Kommunes landsbypulje vil være en vigtig kilde til realisering af planen, men det er også vigtigt at finde finansiering andre steder – eksempelvis fra fonde og andre puljer – og ikke mindst er det store lokale engagement afgørende for at gøre planerne til virkelighed.

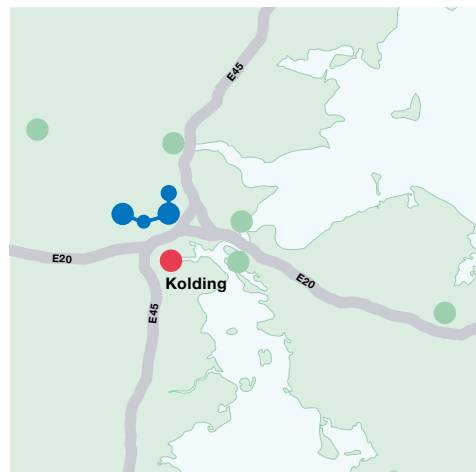
Arbejdsgruppens medlemmer:

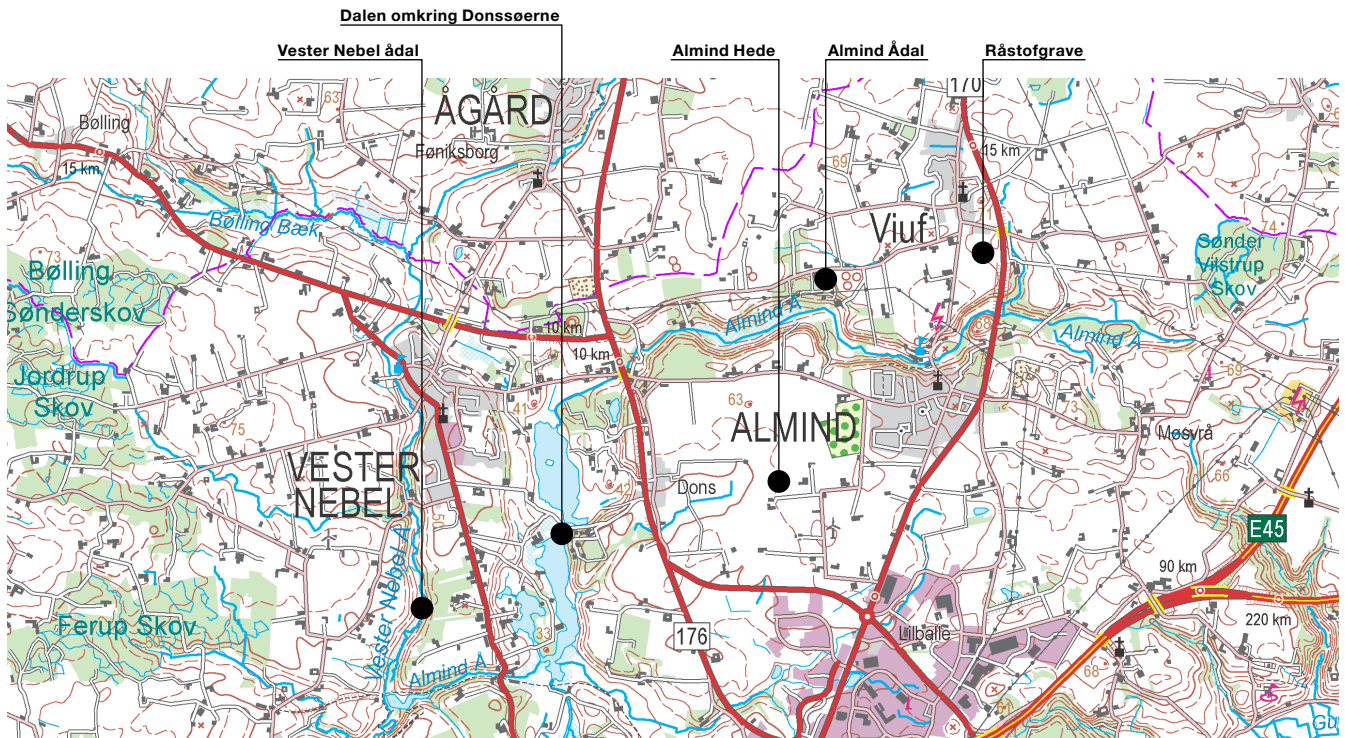
Pia Lysholt, Almind
 Helle Eskelund Jepsen, Almind
 Bjarne Vejgaard, Dons
 Susanne Frederiksen, Dons
 Ole Dall-Jensen, Vester Nebel
 Henrik Lindholm, Viuf
 Anita Baagøe, Viuf

Centralt i trekantområdet

De fire landsbyer ligger særdeles godt placeret tæt på Kolding og centralt i Trekantområdet. Der er kort afstand til motorvejsafkørsel 62 i Kolding Nord. På omkring en halv time kan der køres til byer som Vejle, Fredericia, Middelfart, Billund og Odense. Esbjerg ligger inden for tre kvarters kørsel, og Aarhus kan nås på en time.

Der er mange fordele ved at bo i de fire landsbyer. Man kan bo i smukke og grønne omgivelser i et mindre, overskueligt og velfungerende lokalsamfund, hvor det er trygt for børn at vokse op. Samtidig er der mulighed for at nå et stort antal arbejdspladser inden for rimelig køretid, og benytte sig af de mange muligheder for kultur, fritid indkøb mv., som Kolding og de andre større byer kan byde på.

Topografisk kort 2017. Kilde: Kortforsyningen.

Byerne omkring søer og åer

Landskabet mellem de fire landsbyer, Vester Nebel, Dons, Almind og Viuf, er meget varieret og rummer forskellige landskabelige kvaliteter og potentialer, der kan tages afsæt i, når der arbejdes med at styrke sammenhængen mellem landsbyerne.

Vester Nebel ligger på et plateau mellem den smalle Vester Nebel ådal mod vest og den brede dal omkring Donsøerne mod øst, som samtidig skaber en landskabelig forbindelse til Dons. Vester Nebel Ådal har en overvejende lukket karakter med en åben, men smal naturpræget dalbund og skovklædte dalsider. Modsat Vester Nebel Ådal er dalen omkring Donsøerne bred, og har fine udsigter på langs og på tværs af dalen. De kuperede dalsider med spredt bevoksning, de afgræssede enge og de store søer giver landskabet en stærk karakter med en betydelig oplevelsesværdi og udsigterne en særlig kvalitet.

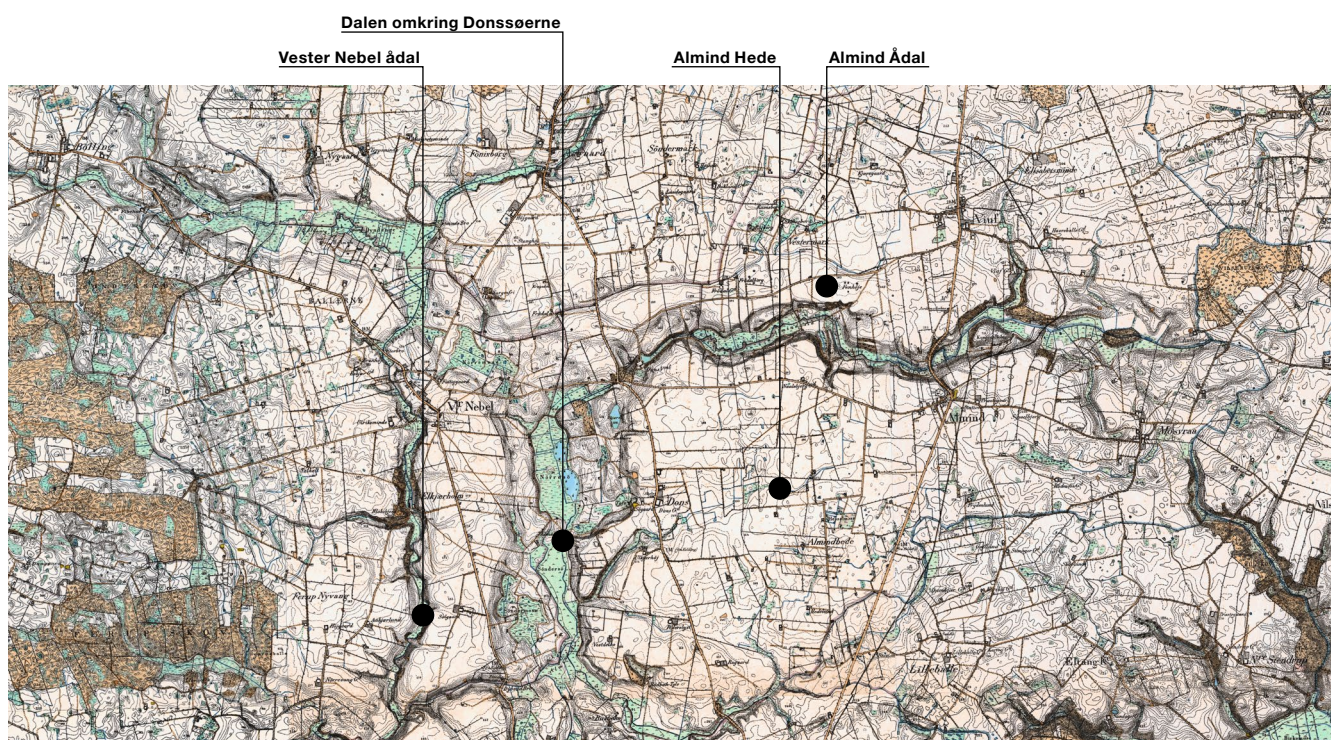
Almind Ådal skaber en landskabelig forbindelse mellem Vester Nebel og Almind, der ligger lige oven for den sydlige dalside. Almind Ådal er ligesom Vester Nebel Ådal smal. De høje, bevoksede dalsider skaber en lukket ramme om landskabet, der tydeligt afgrænser det fra

omgivelserne. Derfor er det et landskab, hvor naturen og roen er i højsædet. Lokalt omkring Almind er dalen præget af bebyggelse og veje på tværs af dalen, hvilket i nogen grad afbryder landskabsoplevelsen. Øst for Almind er den gamle jernbanedæmning bevaret som en stiforbindelse på tværs af dalen.

Landskabet, der forbinder Almind og Viuf nord, er mod øst præget af både igangværende og tidligere råstofgravning, hvilket tydeligt præger landskabet. Den omfattende modellering af landskabet betyder også, at landskabets oprindelige karaktertræk ikke er intakt, og at mulighederne for at påvirke landskabets fremadrettede karakter er til stede.

Dons og Almind er landskabeligt forbundet af Almind Hede, der er kendetegnet ved et svagt bakket terræn og mellemstore marker, der indrammes af en enkel struktur af hegn. Det giver som helhed landskabet et enkelt udtryk, hvor de smalle, linjeformede elementer har stor karaktermæssig og visuel betydning. Det er vigtigt, at nye forbindelser eller ændringer i landskabet følger eller efterligner linjerne, så den enkle karakter fastholdes.

Målebordsblad fra perioden 1842-1899. Kilde: Kortforsyningen.

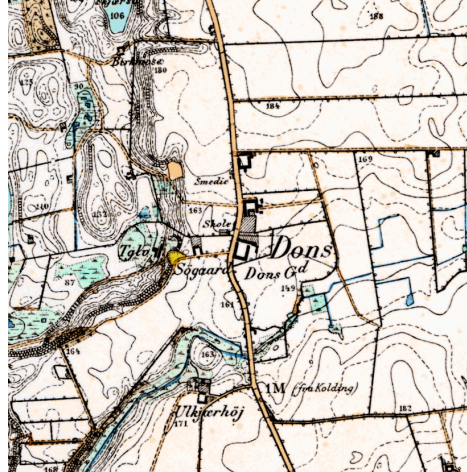
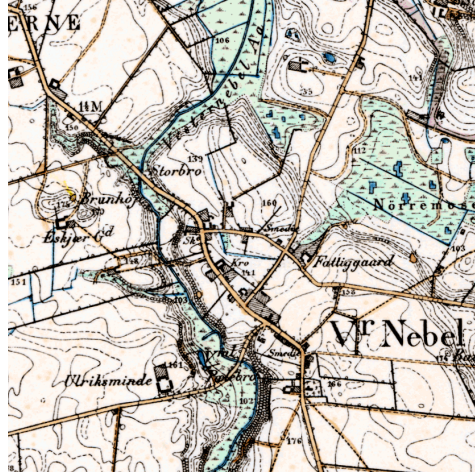
Historien at bygge videre på

Fælles for Almind, Dons, Vester Nebel og Viuf er, at de er opstået som landsbyer. Almind, Vester Nebel og Viuf har ændret sig meget. De ser ikke længere ud som landsbyer, men deres oprindelse som landsbyer ligger bag byerne, som de ser ud i dag. Deres historie er derfor værd at have med, når der skal tænkes fremad. Dons har haft en mere beskedne udvikling,

og byens historie træder tydeligere frem i gadebilledet. Byudvikling og anlæg af veje har ændret de historiske landsbyer og skabt store forandringer. Kolding er vokset tættere på, Almind, Vester Nebel og Viuf er vokset til større forstæder, og området deles op i nord-sydgående retning af to landeveje, Dons Landevej og Vejlevej-Hovedvejen.

Vester Nebel Kirke.

Vester Nebel

Vester Nebel ligger smukt i landskabet med Vester Nebel Å til den ene side og Dons Søerne til den anden side. Landsbyen Vester Nebel blev anlagt på det smalle stykke land mellem Vester Nebel Å og Dons Søerne. Den oprindelige by var langstrakt, og lå placeret langs Koldingvej, som var landsbyens bygade. Vester Nebel rummede bl.a. kirke, kro, skole, forsamlingshus, mejeri, smedjer og fattiggård. Syd for Vester Nebel ligger Elkærholm, som var et mindre herresæde, der udnyttede bebyggelsen ved Vester Nebel Å til mølledrift. Vester Nebel Brugs er en af landets første. Midt i Vester Nebel, lige over for Brugsen, er der et lille anlæg til minde om Severin Jørgensen, som var en af forkæmperne for de danske brugsforeninger. Vester Nebel blev ikke stationsby, men syd for byen lå Dybvadbro Station ved den nedlagte Troldhedebane.

Dons Søerne har dannet en naturlig grænse, som har betydet, at Vester Nebel har været orienteret mod nord og vest, og har derfor historiske relationer til Aagaard, Øster Starup og Egtved. Vester Nebel var før kommunesammenlægningen i 2007 en del af Egtved Kommune, og Vester Nebel sogn havde Dons Søerne som østgrænse. De historiske relationer har fortsat betydning. Vester Nebel har f.eks. et idrætssamarbejde med Øster Starup.

Vester Nebel er vokset meget, og oprindelsen som landsby er i dag kun synlig i begrænset omfang. Landsbypræget går igen i vejstrukturen. Koldingvej, Donsvej, Jordrupvej og Aagaardsvej findes fortsat, og er også i dag byens overordnede veje. De nyere udstykninger ved eksempelvis Bakkedraget og Nørresø Allé følger den oprindelige øst-vest-gående markstruktur. Landsbyen lå samlet mellem kirken mod syd og skolen mod nord. Kirken, skolen, Brugsen, forsamlingshuset og flere huse langs bygaden findes stadig, men mange huse er bygget om, og der er kommet nye bygninger til i andre stilarter, som gør, at landsbypræget ikke mere træder tydeligt frem.

Dons

Dons har i højere grad bevaret sit landsbypræg. Bebyggelsen i Dons ligger langs Dons Byvej. Dons bestod oprindeligt af tre større gårde, nogle mindre gårde og huse, en smedje og en skole. Hertil kommer Dons Mølle, som også hører sammen med landsbyen. Siden er skolen blevet til forsamlingshus. Der er kommet nogle få nyere huse til, men Dons har i høj grad bevaret sin oprindelige bebyggelsesstruktur.

Dons ligger særdeles naturskønt på kanten af dalen langs Dons Søerne. Der er tre søer, Søndersø, Nørresø og Skærsø. Nørresø og Søndersø, som de er i dag, er resultatet af et forsøg, i slutningen af 1700-tallet, på at udtørre dem for at skabe bedre landbrugsjord, men det gav ikke det forventede resultat. I 1919 blev både søerne og det omliggende areal købt af højspændingsværket for Kolding og omegn for at udnytte dem til vandkraft ved Harteværket. Dons har historisk været orienteret mod Almind, og har været en del af Almind Sogn.

Dons har med anlæggelsen af Dons Landevej mistet sin nære sammenhæng med Dons Søerne. Der er i dag adgang til søerne via Søvej.

Severin Jørgensen var forkæmper for brugsforeningerne. Dons forsamlingshus.

Almind

Almind er oprindeligt en landsby, som opstod syd for Almind Å på et sted, hvor det var fordelagtigt at krydse den stejle ådal.

Krydsningen af ådalen sker via Almind Hule, der snor sig gennem ådalen i et flot, grønt og karaktergivende forløb, som er en stor kvalitet i Almind.

Vestergade og Almind Kirkesti var oprindeligt et sammenhængende vejforløb, som udgjorde bygaden i Almind. Vestergade er senere fra forsamlingshuset ført direkte igennem til Sysselbjergvej. Den oprindelige bebyggelse i Almind lå hovedsageligt placeret langs bygaden, og strakte sig frem til Vesterager. Almind rummede kirke, skole, forsamlingshus, Brugs, smedje, en del større gårde og mindre huse.

Almind lagde navn til Almindssysel og Almind Herred. Almind Sogn dækkede et større område syd for Almind Å, og omfattede også Dons og Møsvrå.

Almind var fra 1896 til 1930 stationsby på Kolding-Egtved-banen. Banen lå øst for Almind, ved Almind Stationsvej og førte i en stor bue over Almind Å, hvorfra den gik øst og nord om Viuf.

Almind har udviklet sig meget, og har ikke mere karakter af landsby eller stationsby.

Da den nuværende skole og idrætsanlægget skulle bygges, blev de placeret nord for Almind Å, og er et udtryk for, at det var fælles anlæg for Almind og Viuf.

Sporene fra det oprindelige Almind er synlige omkring kirken. Det kan fornemmes, at Almind Kirkesti er den oprindelige bygade, men bygadens afbrudte forløb og om- og tilbygninger og nybyggeri langs gaden slører indtrykket af landsby. Stationsbygningen er bevaret. Bortset fra Almind Stationsvej er der ikke bevaret spor af jernbanen i Almind by. En del af banetracéet er bevaret fra Hovedvejen til Hauerballe Station, hvor der er sti. De overordnede veje, Vestergade, Almind Hule, Møsvråvej og Sysselbjergvej, er fortsat byens overordnede veje. Boligområderne i Almind er orienteret efter den oprindelige markstruktur.

Det samlede billede er, at de store, nye boligområder sammen med omlægningen af den oprindelige bygade og anlæg af Hovedvejen, øst om Almind har forandret den oprindelige landsby og stationsby og gjort Almind til den forstad, byen er i dag.

Den gamle del af Almind ligger omkring kirken.

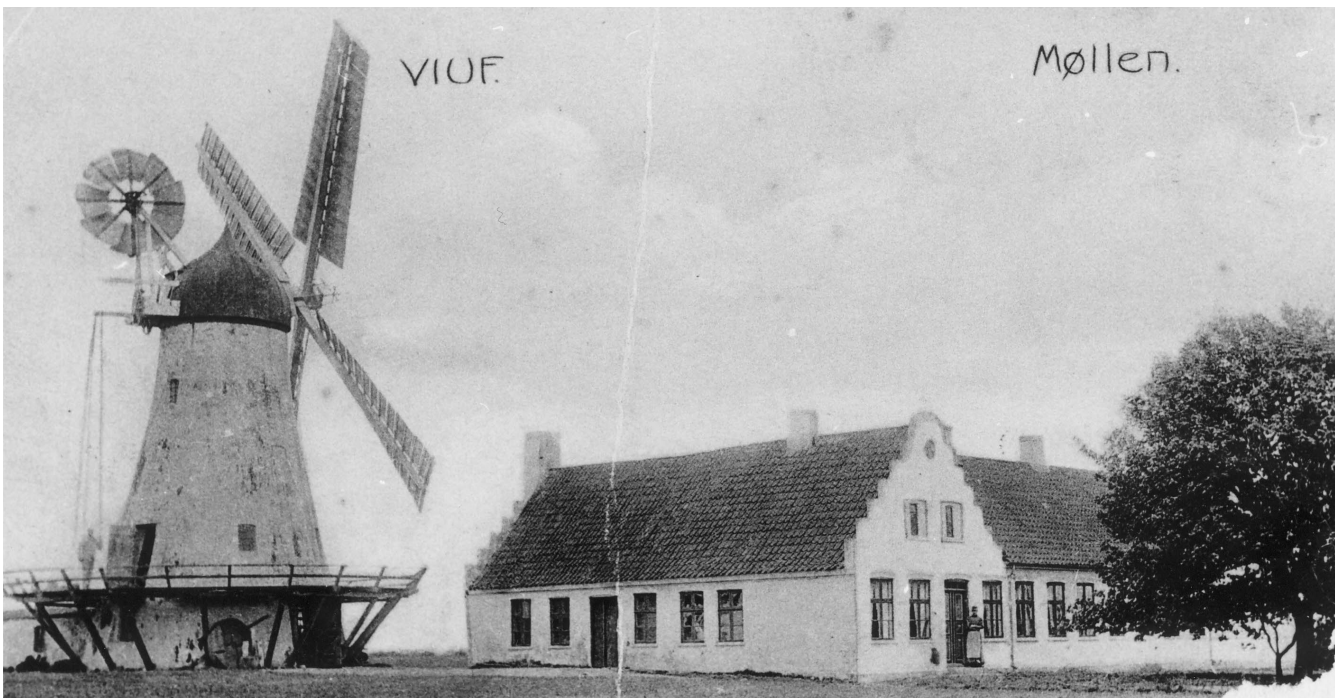
Viuf

Den oprindelige Viuf landsby lå i den sydlige del af det nuværende Viuf. Landsbyen var centreret omkring Storgaden, Vestersig, Hauerballevej og Anneksvej. Kirken lå dengang placeret i den nordlige del af Viuf, som ellers rummede en del store gårde, skole, Brugs, smedje, forsamlingshus mv. Lidt nord for kirken var der en kro. Syd for kirken ligger den fredede bygning, Kristinelyst, som på facaden har et maleri, der symboliserer den gamle "Studekonge". Viuf medborgerhus blev etableret i 1903.

Viuf var, ligesom Almind stationsby, på Kolding-Egtved-banen fra 1898 til 1930. Stationen blev anlagt nogle hundrede meter nord for landsbyen. Byen voksede omkring stationen, og efterhånden voksede stationsbyen Viuf og landsbyen Viuf sammen. Viuf lå også tæt på Hauerballe Station, som var placeret ved Hauerballevej tæt på Hauerballe Gård.

Viuf er vokset med nye boligområder vest for Storgaden, og Hovedlandevejen er anlagt øst for byen. Landsbyen i den sydlige del af Viuf kan fornemmes omkring kirken, Kristinelyst og Vestersig. De oprindelige gårde ved Vestersig og Hauerballevej langs Storgaden findes også i dag. Stationsbyen fornemmes svagt i området langs Storgaden ved Viuf Kro og langs Viuf Stationsvej, hvor stationsbygningen er bevaret på Viuf Stationsvej 3. For enden af Viuf Stationsvej fortsætter det oprindelige jernbanetrace som vej omkring en kilometer mod vest. Vejen giver adgang til nogle ejendomme, og kan benyttes som sti. Resten af banen mod Øster Starup findes ikke mere.

Viuf har en gammel tradition for at dele faciliteter med Almind. Viuf Mølle og Viuf Andelsmejeri lå mellem byerne. I dag er de to byer fælles om skole, idrætshal og boldbaner, og de har fælles idrætsforening.

Viuf Mølle lå på adressen Storgaden 33 mellem Viuf og Almind, og er et eksempel på, at der historisk har været tradition for at placere funktioner mellem de to byer.
Kilde: Kolding Stadsarkiv, arkivkd. Afotografering af postkort af A. G. Hedegaard Andersen fra 1909.

Naturen er et stort aktiv og binder området sammen. Foto: Susanne Frederiksen.

Landsbyerne i dag

Byernes samhørighed

Landsbyernes historie og de naturgivne forhold sætter deres præg på landsbyerne i dag. Donssøerne har været en naturlig grænse. Vester Nebel har naturligt været orienteret mod Aagaard, Øster Starup og Egtved, mens området øst for søerne har haft en samhørighed med Almind som hovedby. Dons og Almind har været knyttet til hinanden, og på tværs af Almind Å har der været tradition for samarbejde mellem Almind og Viuf.

De historiske samhørighedsforhold blev ændret med kommunesammenlægningen i 2007, hvor Vester Nebel blev en del af Kolding Kommune, og resten af Egtved Kommune blev en del af Vejle Kommune. Der er fortsat idrætssamarbejde mellem Vester Nebel og Øster Starup. Kommunesammenlægningen har udmøntet sig i, at alle børn fra 7. til 9. klasse nu går i skole på Alminde-Viuf Fællesskole.

Fire forskellige byer

Det samlede område har knap 5.100 indbyggere. Siden 2010 er indbyggertallet vokset med 5 %. Vester Nebel og Almind er stort set lige store. Vester Nebel har 1.850 indbyggere. I Almind er der 1.700 indbyggere. Vester Nebel

er vokset meget. Siden 2010 har byen fået 13 % flere indbyggere. Almind har haft en vækst på 2 %. Viuf er med 550 indbyggere noget mindre, og væksten har været begrænset til 2 % siden 2010. Dons er den mindste af de fire landsbyer. Indbyggertallet er ikke registreret i Danmarks Statistik, da der er mindre end 200 indbyggere, men der var ifølge kommunens statistikker 46 indbyggere i Dons by i 2019.

Trafikale forbindelser

Området har gode forbindelser ind mod Kolding. De forskellige dele af området har med Koldingvej, Dons Landevej og Vejlevej-Hovedgaden et veludbygget vejnet mod Kolding. Alle fire byer har busforbindelser til Kolding, og der er de fleste steder gode stier ind til Kolding. Forbindelserne på tværs mellem områdets vestlige og østlige del er mere sparsomme. Vestergade og Persillevej er den tværgående forbindelse, men vejen er smal og egner sig kun til begrænset trafik. Der er ingen cykelsti på tværs af området.

Meget at samarbejde om

De fire byer har hver deres at byde på. En del går igen i flere byer, men der er også faciliteter og aktivitetsmuligheder, som kun findes i én

by. Ved at samarbejde og være bedre til at benytte hinandens faciliteter og aktiviteter kunne de fire byer holde liv i mere, og det vil være lettere at udvikle nyt til områdets borgere.

Byerne byder på forskellige muligheder

Vester Nebel og Almind er de største byer, og tilbyder meget af det, som borgerne har brug for i dagligdagen. Viuf er mindre og har et mindre udbud, men Viuf og Almind har tradition for at deles om faciliteter og aktivitetsmuligheder. Dons er en lille by og har i sagens natur et begrænset udbud, men Dons har også noget, som de andre byer ikke har.

Almind og Viuf har fælles skole, fælles idrætshal og boldbaner, fælles lægehus, og Almind-Viuf Gymnastik og Idrætsforening (AVGIF) er fælles for de to byer.

Vester Nebel har med Øster Starup-Vester Nebel Idrætsforening (ØSVIN) et idrætssamarbejde med naboerne mod nord. Den fælles idrætshal ligger i Øster Starup. Vester Nebel har boldbaner og arbejder på at få en idrætshal.

Faciliteter til de ældre

De ældre har mødesteder i Vester Nebel (Oasen), Almind (Almind Centrum) og Viuf (Aktivitetshuset i Viuf). Der er et tæt samarbejde mellem Almind Centrum og Aktivitetshuset i Viuf. Vester Nebel samarbejder med Øster Starup om fælles aktiviteter for de ældre.

Kirkerne og de tre sogne

Kirkerne er organiserede under Vester Nebel Sogn og under Almind og Viuf Sogne, som

har et sognefællesskab under et fælles menighedsråd. Børnene fra Vester Nebel går til konfirmationsforberedelse i Almind efter, at 7. til 9. klasse er kommet til at høre under Almind-Viuf Fællesskole. Menighedsrådene organiserer forskellige aktiviteter i de to områder.

Forsamlingshuse i alle fire byer

Der er forsamlingshuse i alle fire byer. Forsamlingshusene er lokale samlingssteder og tilbyder forskellige aktiviteter alt efter, hvad der er interesse for i den enkelte by. Dons Forsamlingshus byder som det eneste på dilleant.

Dagligvarebutik i Almind og Vester Nebel

Vester Nebel og Almind har en DagligBrugs, som begge er foreningsejede og på forskellige måder engagerede i lokalområdet.

Gevinster ved at samarbejde

Det gennemgående billede er, at Vester Nebel-området og Almind-Viuf-området fungerer hver for sig med hver deres udbud af faciliteter og aktivitetsmuligheder. En del af aktiviteterne er de samme begge steder, men der er også unikke aktiviteter, som kun findes det ene sted. De unikke aktiviteter benyttes i en vis grad af borgere fra det andet område, men i begrænset omfang.

Begge områder kunne få mere ud af det, hvis de samarbejdede om f.eks. at markedsføre hinandens unikke tilbud. Ved at samarbejde kunne der også skabes grundlag for helt nye aktiviteter, som området ikke byder på i dag.

Indbyggertal i de tre sogne				
	2010 Antal	2019 Antal	2010-2019 Antal	2010-2020 Procent
Almind	2.007	2.017	10	0,5 %
Vester Nebel	1.923	2.142	219	11,4 %
Viuf	912	932	20	2,2 %
Området i alt	4.842	5.091	249	5,1 %

Indbyggertal i Almind, Vester Nebel og Viuf by				
	2010 Antal	2019 Antal	2010-2019 Antal	2009-2019 Procent
Almind	1.676	1.704	28	2 %
Vester Nebel	1.642	1.850	208	13 %
Viuf	547	557	10	2 %
De tre byer i alt	2.189	2.407	218	10 %

Indbyggertallet i Dons indgår ikke, da det er mindre end 200, som er grænsen for, hvad Danmarks Statistik registrerer. Kilde: Statistikbanken.

Sognegrænser. Kilde: Plandata.dk.

Kilde: Skærsøgaard.

Områdets erhvervsliv

Landbruget med tilknyttede følgeerhverv har været området basiserhverv. I dag spiller landbruget fortsat en stor rolle i området, men ikke kun som fødevarerproducent.

Moderne landbrug med flere funktioner

Landbruget varetager i dag også naturplejeopgaver. Langs en del af Almind Å er der et ådalslav. En kvægavler sørger for at deres del af ådalen bliver afgræsset, så den lave del af ådalen bevares som åben eng med stor naturrigdom. Der er også landmænd, som efter frivillig aftale giver borgerne mulighed for at færdes ad stier på deres arealer.

Kilde: Skærsøgaard.

Landbruget i området er forskelligartet. Ud over det konventionelle landbrug er der f.eks. økologiske landbrug, gårdbutikker, en producent af aronia bær, vinavlere mv., og der er et væld af vejboeder med forskellige lokale produkter.

Dons som vindistrikt

Dons er af EU blevet udpeget som officielt vindistrikt. Udpegningen af vin fra Dons er den eneste i Danmark, og er givet til produktion af mousserende kvalitetsvin. Mousserende kvalitetsvin fra Dons-distriktet er dermed en beskyttet oprindelsesbetegnelse på linje med distrikter, som f.eks. Bourgogne og Piemonte. Afgrænsningen af Dons-distriktet tager udgangspunkt i det gamle ejerlav, og

dækker et større område øst for Donsøerne. Bag udpegningen står vinproducenten på Skærsøgaard, som er Danmarks mest præmierede vingård, men retten til at bruge den beskyttede oprindelsesbetegnelse gælder alle vinavlere inden for distriktet, der lever op til kvalitetskravene. Initiativet har betydet, at Dons er ved at slå sit navn fast som vindistrikt. Der er omkring 5.000 besøgende årligt på Skærsøgaard. Vinproduktionen bygger på et lokalt engagement, da kvalitetskravene indebærer, at høsten skal ske ved håndplukning. En ny avler er lige startet i distriktet. Ambitionen er at nå op på et større antal avlere og for alvor slå Dons fast som vindistrikt.

Lokale virksomheder

Ud over landbruget spiller erhvervslivet en mindre rolle i området.

Vester Nebel har et erhvervsområde med en del virksomheder inden for produktion, håndværk og transport. Dons har en større spærffabrik. Almind og Viuf har virksomheder inden for håndværk og service i begrænset omfang. I Almind har områderne nord for Almind Østergade og vest for Gl. Landevej status af erhvervsområder, men efter at frølageret lukkede, rummer erhvervsområderne kun en enkelt virksomhed. Der er også Bed & Breakfast i Almind og kro i Viuf, og der indvindes råstoffer mellem Viuf og Almind.

EUs definition af vindistrikt Dons "Landsbyen Dons ved Kolding, nærmere bestemt ved tunneldalens aflejringer af smeltevandsgrus og smeltevandssand inden for Ejerlav Dons By, Almind. Ejerlav Dons By har været entydigt afgrænset ved præcise matrikelkort siden 1821 og har et areal på 853 ha."

Donssøerne.

Beskyttelse af natur og kulturarv

Naturen og kulturarven er en stor kvalitet i området, som er til glæde for alle, der bor i og besøger området. Områdets natur og kulturarv er beskyttet af forskellige love og regler, ligesom der i Kolding Kommunes kommuneplan tages hensyn til bevaring af natur, landskab og kulturarv, når der planlægges byudvikling og andet, der påvirker omgivelserne.

De beskyttede områder er især knyttet til områdets åer og søer. Donssøerne, Almind Å og Vester Nebel Å er beskyttet natur, og deres omgivelser er omfattet af beskyttelseslinjer. Langs nordsiden af Almind Å er der en række gravhøje.

Omkring Dons er der et større kulturarvsområde med en koncentration af kulturhistoriske levn. Der er fund fra flere historiske perioder, men især mange fund fra jernalderen med både grave og bopladser, ligesom der er fund fra sten- og bronzealderen.

Viuf Skov og Vilstrup Skov er fredskove og er omkranset af skovbyggelinjer. Der er også mindre fredskovsarealer andre steder, som f.eks. skovområderne langs Almind Å, på strækningen mellem Almind og Vilstrup Skov.

Der er mange små arealer med beskyttede naturtyper, som f.eks. søer, moser, enge, hejder og overdrev. Der er langs Almind og Vester Nebel Å en koncentration af naturtyper som eng, mose og overdrev, men der er i øvrigt små beskyttede naturtyper fordelt ud over hele området.

Der er også fordelt over området et større antal beskyttede sten- og jorddiger, som vidner om landbrugets betydning i området.

I byerne er kirkerne beskyttet af kirkefredninger.

De forskellige former for beskyttelse kan ses på www.miljoportal.dk.

Det vil vi arbejde på!

- 1 Oprette et fælles forum for de fire landsbyer
- 2 Fælles markedsføring
- 3 Fælles kommunikation og information
- 4 Samarbejde mellem skolerne
- 5 Samarbejde mellem menighedsrådene
- 6 Samarbejde mellem forsamlingshusene
- 7 Samarbejde mellem idrætsforeningerne
- 8 Samarbejde mellem de ældres foreninger

Identitet, fælles fordele og samarbejde

Det er naturligt at starte et nyt samarbejde om en fælles udviklingsplan med at finde ud af, hvad området vil have fordele af at samarbejde om, og hvordan der kan informeres og samarbejdes.

Hvad er området kendt for?

Et stærkt kendetegn er områdets søer, åer og vandløb med omkringliggende naturområder. De fire byer ligger tæt på motorvej E45 og E20, og der er mulighed for at finde arbejde i et stort område omkring de fire byer, ligesom området har fordele af nærheden til indkøb, service, kultur og fritidsaktiviteter i Kolding og Vejle mv. Samtidig har områdets beboere fordele af,

- at det er billigere at købe hus end i de store byer,
- at området har et rigt foreningsliv og masser af udendørs aktivitetsmuligheder,
- at der er et godt sammenholdt og man kender hinanden, og
- at de fire byer byder på trygge og overskuelige rammer for børn at vokse op i.

Det er nogle af grundene til, at folk vælger at flytte til området, og at dem, der bor i området, holder af at være der og ønsker at blive boende.

Hvad kan vi have fordel af at være fælles om?

Processen under tilblivelsen af landsbyfællesskabsplanen viste, at der er flere områder, hvor det giver god mening at samarbejde. På nogle områder vil det være let at opnå fælles fordele og handler egentligt bare om at sætte samarbejdet igang.

Området vil have fordele af at kunne præsentere sig med en klar, fælles identitet og bruge det til at markedsføre de mange stærke argumenter for at bosætte sig i området. Der har været flere forslag fremme til et fælles slogan. "De fire landsbyer med et væld af liv" har været nævnt. Hvad sloganet skal være kunne afklares i en konkurrence.

Processen har også vist, at områdets foreninger og lokale råd med fordel kan samarbejde om at koordinere deres aktiviteter, bruge hinanden på tværs og lægge kræfterne sammen for at kunne tilbyde noget, som man ikke kan hver for sig.

Oprettelse af et "Fælles forum"

Til at igangsætte, organisere og koordinere de fælles aktiviteter foreslår repræsentanter fra de fire landsbyer, at der nedsættes et Fælles forum på tværs af landsbyerne med 2-3 repræsentanter fra hver landsby. Et Fælles forum kan eventuelt referere til Landsbyforum.

Det fælles forum kan f.eks. få til opgave at varetage følgende:

- Sikre at landsbyfællesskabsplanens mange projekter bliver fastholdt og realiseret.
- Have blik for nye behov, der kunne gavne områder. Er der f.eks. behov for at styrke kulturen med en teaterforening?
- Være opmærksomme på større problemstillinger, der skal rettes op på. Blot for at nævne et par eksempler kan det handle om at holde øje med, at skolerne er top attraktive, og at løse opgaven med at hverve frivillige til foreningsarbejdet.

- Markedsføring af området.
- Kommunikation og information på tværs af de fire landsbyer.
- Arbejder for integration og samarbejde på tværs med afsæt i skoler og foreninger.

Fælles kommunikation og information

Arbejdet med kommunikation og information vil eksempelvis omfatte følgende:

- Udarbejdelse af fælles kalender og fælles opslag om events samt links til online udgave af lokalavisen.
- Udarbejdelse af velkomstfolder, som udleveres til alle tilflyttere til de fire landsbyer.
- Udvikling af Lokalavisen og Fnyt (Foreningsnyt Vester Nebel, Aagaard, Ø. Starup og Gravens) til et fælles digitalt medie.
- Fælles kommunikation med Kolding Kommune.

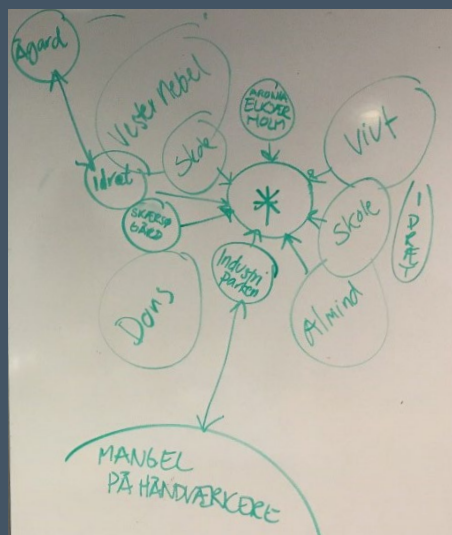
En mulighed kan være at supplere de trykte udgaver af lokalavisen og Fnyt med en digital udgave, hvor de to medier præsenteres på en fælles platform. På sigt kan det overvejes at lægge de to medier sammen til en fælles, digital lokalavis. Formålet er at give borgerne i hele området let adgang til informationer i hinandens byer.

Eksempel på samarbejde

Almunde-Viuf Fællesskole og Vester Nebel Skole har i efteråret 2019 taget initiativ til et samarbejde om FN's Verdensmål. Almunde-Viuf Skole er udpeget som verdensmålsskole, men begge skoler har arbejdet med emnet på forskellig vis. I samarbejdet indgår også repræsentanter fra landsbyerne og Kolding Kommune. Senere er det planen at brede samarbejdet ud, så også det lokale erhvervsliv involveres. Det er nemlig meningen, at projektideerne skal realiseres gennem netværkssamarbejde, som trækker bredt på forskellige kræfter i lokalsamfundene.

Overskriften på projektet er at udvikle det lokale fællesskab omkring FN's Verdensmål med grøn omstilling som omdrejningspunkt. Der er flere ideer til, hvad projektet mere konkret skal handle om, som f.eks.

- Grøn omstilling
- Identitet
- Fællesskab og sammenhold
- Udvikling
- Involvering
- Livskvalitet (specielt for de 14-20 årige)

Fra indledende workshop om projektet.

Samarbejde mellem skoler, foreninger og råd

Det fælles forum kan få til opgave, at fremme og vedligeholde samarbejdet med afsæt i områdets skoler, foreninger og råd. Det fælles forum kan f.eks. føre folk sammen med henblik på øget kendskab og samarbejde.

Processen under udarbejdelsen af landsbyfællesskabsplanen har vist, at menighedsrådene, forsamlingshusene og idrætsforeningerne er interesserede i at starte konkrete samarbejder.

Forslag til samarbejde mellem Menighedsrådene

Der er flere områder, hvor menighedsrådene med fordel kan samarbejde. En oplagt mulighed er at samarbejde om at løfte større arrangementer, som det enkelte menighedsråd ikke kan løfte alene. Det kan f.eks. være busture, koncerter, forfatterarrangementer mv. Menighedsrådene kan også invitere hinanden med til arrangementer. Blandt andre ideer, som menighedsrådene kunne løfte i fællesskab, kan nævnes en fælles friluftsgudstjeneste ved Donssøerne, fælles

ungdomsgudstjenester, fælles børnearrangementer og fælles sangaftener.

Forslag til samarbejde mellem forsamlingshusene

Forsamlingshusene har fælles udfordringer og fælles muligheder, som de kan hjælpe hinanden med.

Forsamlingshusene kan f.eks. samarbejde om større arrangementer, og vil have fordele af at koordinere kalendere og aktiviteter og reklamere for hinandens aktiviteter. Det vil f.eks. være en fordel at lægge bankospil på forskellige tidspunkter. Forsamlingshusene kan også henvise til hinanden ved udlejning, når der er optaget i eget forsamlingshus. Forsamlingshusene skal hele tiden udvikle deres tilbud, og kan derfor have glæde af at dele hinandens erfaringer og ideer.

De frivillige i forsamlingshusenes bestyrelser kan også have glæde af at kunne trække på hinandens viden og erfaringer med indkøb af udstyr og inventar.

Sommerkræmmermarked i Vester Nebel. Foto: Ole Dall-Jensen.

Banko i Dons Forsamlingshus. Foto: Susanne Frederiksen.

Forslag til samarbejde mellem Idrætsforeningerne

Idrætsforeningerne har allerede et vist, men ikke formaliseret samarbejde, som frem over kan udvikles til endnu mere. Den fælles overbygning på skolerne har øget behovet for samarbejde mellem foreningerne, så børnene også i foreningssammenhæng får et fællesskab på tværs.

Helt konkret kan samarbejdet handle om, at ØSVIN og AVGIF mødes et par gange om året, udveksler erfaringer og ideer og planlægger og koordinerer sæsonen.

Foreningerne kan annoncere hinandens aktiviteter på Facebook, og der kan eventuelt laves en fælles hjemmeside, der viser, hvad man kan hvor. De kan også tage fælles initiativer, som f.eks. en indsats for at få seniorer til at blive aktive i foreningsarbejdet, eller at udvikle nye tilbud til bestemte målgrupper. Det kunne eksempelvis være mountainbike-, løbe- og vandrekлубber til voksne og ældre motionister. Der er også en idé om at arrangere fælles idrætsdage.

Som eksempler på samarbejds muligheder kan nævnes, at der er udfordringer med at stille hold til fodbold, når børnene rykkes op til 11-mands-hold. Her vil det være oplagt at samarbejde om at samle et fælles hold. Det samme kunne gøre sig gældende for andre holdidrætsgrene.

Foreningerne har forskellige udbud, og kunne have fordel af at informere bedre og henvise mere aktivt til aktiviteter i den anden forening. ØSVIN udbyder f.eks. håndbold, volley og mountainbike, og AVGIF udbyder badminton, tennis og agility. Et godt eksempel er, at DGI i mere end 25 år har inviteret alle interesserede til nytårsdagsvandretur rundt om Donsøerne.

Forslag til samarbejde mellem de ældres foreninger

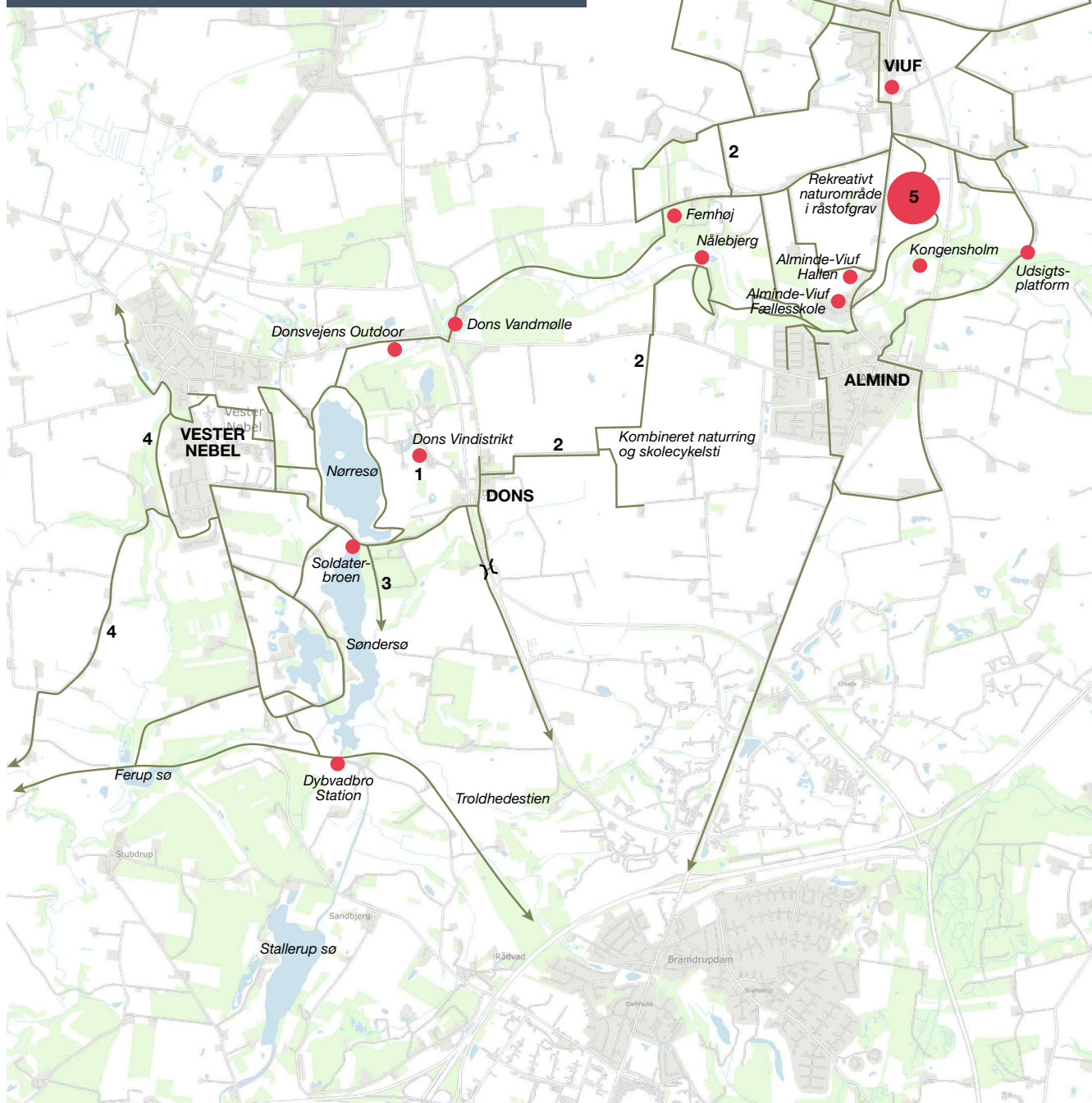
De ældre i Vester Nebel og i Almind-Viuf står for en lang række aktiviteter. Der er også her et vist samarbejde allerede, men det kunne udvikles og f.eks. handle om at informere om aktiviteter i hele området, koordinere kalender mv.

Det vil vi arbejde på!

- 1 Profilering af Dons som vindistrikt (10)
- 2 Natursti der binder byerne sammen og fungerer som skolesti (37)
- 3 Sti omkring Søndersø (2)
- 4 Sti langs Vester Nebel Å (3)
- 5 Råstofområdet ved Viuf som rekreativt område (2)
- 6 Bedre information om de stier vi har (19)
- 7 Sti-laug der vedligeholder stierne og holder dem rene (2)
- 8 Naturpleje både fælles og privat (1)

OBS Vær opmærksom på, at stierne er ønsker, og at nye stier på privat grund kun kan realiseres med ejerens tilladelse. Derfor kan stierne blive realiseret med et andet forløb end vist på kortet.

Projektønsker, der kan skedfæstes, har samme nummer på kortet. Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektønsker fik på borgermødet den 18. november 2019.

Naturen mellem byerne

De fire landsbyer er forbundet af smukke og varierende landskaber. Der er flere søer og ådale med enge og små skove. Der er dyrkede landbrugsarealer, og der er tidligere og aktive råstofgrave. Naturen kan blive et varemærke for vores område og samtidig med, at vi passer på naturen og gør den bedre, kan vi alle få mere glæde af den.

Dons vindistrikt giver unikke muligheder

Skærsøgaard har fået Dons udpeget, som Danmarks første kvalitetsvinområde med beskyttet oprindelsesbetegnelse (BOB). Dons er dermed kommet i selskab med vindistrikter som Bourgogne og Champagne. Distriktet dækker omkring 500 ha på østsiden af Donssøerne. Dons er ikke bare Danmarks første vindistrikt med beskyttet oprindelsesbetegnelse, men er det første område i Danmark, hvor en fødevarer fra et bestemt område har en beskyttet oprindelsesbetegnelse. Dons er derfor unik i Danmark.

Udpegningen giver alle fremtidige avlere, der lever op til kvalitetskravene, en ret til at bruge betegnelsen. Avler nummer to er lige startet, og ambitionen er at nå op på et større antal avlere. Udviklingen af vindistriktet vil skabe

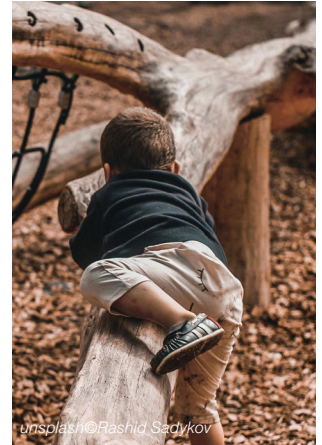
arbejdspladser, og det vil gøre Dons kendt vidt omkring. Der er allerede omkring 5.000 besøgende om året på Skærsøgaard, og det vil stige i takt med, at vindistriktet udvikles med flere avlere. Udviklingen af vindistriktet vil også få direkte betydning for lokalområdet. Avlerne har nemlig brug for lokal opbakning. F.eks. er der brug for lokale plukkere under høsten. Udviklingen vil også skabe bedre muligheder for bed & breakfast, andre lokale fødevarerproducenter mv.

Lokalsamfundene ser udpegningen som en stor fordel og vil gerne bakke om op den fortsatte udvikling. Vindistriktet kan skabe udvikling og gøre området kendt, og dyrkning af miljøvenlige kvalitetsfødevarer hænger fint sammen med, at området gerne vil være kendt for sine naturkvaliteter.

Vindistriktet kan gøres mere synligt. Der kunne også opsættes brune seværdighedsskilte ved motorvejen. Ved indkørslerne kunne der skiltes med, at man nu kører ind i vindistrikt Dons. Når man færdes inde i området kan avlerne gøre opmærksom på deres gårde, og i takt med, at der kommer flere avlere vil vinplanterne blive mere synlig i landskabet.

Udsigt over Donssøerne. Foto: Susanne Frederiksen.

Naturring vil binde**byerne sammen og brande området**

Der er under arbejdet med landsbyfællesskabsplanen kommet en spændende idé om en sti, der på én gang kan fungere som naturrute og skolesti. Bag ideen ligger, at naturen og landskaberne er områdets vigtigste kendetegn og kvalitet, og er det, der kan skabe sammenhængskraft mellem byerne. Jo mere beboerne i de fire byer finder anledning og lyst til at bruge hinandens områder, jo mere vil de se sig selv som et sammenhængende område.

Natursti med seværdigheder og oplevelser

I den er at binde Vester Nebel, Dons, Almind og Viuf sammen med en natursti, som i en stor ring vil føre igennem mange af områdets smukkeste landskaber og forbi en række naturperler og lokale seværdigheder, ligesom der undervejs vil være forskellige muligheder for aktiviteter.

Sådan forestiller vi os ruten

Hvis vi f.eks. forestiller os, at turen starter i Vester Nebel, så vil man først komme til Dons Søerne og passere Nørresø og Søndersø ved Soldaterbroen. Måske kunne der laves en trækfærge ved det smalle sted.

Fra Soldaterbroen går turen gennem Danmarks første og eneste vindistrikt og videre til Dons. Efter Dons føres stien over Almind Hede og frem til stien langs sydsiden af Almind Ådal, hvor den vil passere Nåløbjerg.

Videre frem går stien langs Almind Å og ind gennem Almind by til Alminde-Viuf Fællesskole og Alminde-Viuf Hallen. Her fra er det tanken, at stien skal føres gennem ådalen via den nedlagte Egtvedbane til Viuf. Undervejs passerer det smukke sted ved udsigtsplatformen, hvor stien krydser Almind Å. En anden mulighed vil være at føre stien gennem råstofområdet, som ønskes efterbehandlet til et stort rekreativt område med mange aktivitetsmuligheder og robust natur.

I Viuf føres stien gennem Viuf Søpark og videre mod vest ad den nedlagte jernbane. Her fra går stien mod syd, hvor den føres gennem Almind Ådal tilbage til Vester Nebel.

Undervejs passerer Dons Vandmølle og Donsvejens Outdoorcenter, som er under

udvikling med mountainbikebaner, bålplads, barfodssti, outdoor fitness, overnatning i det fri mm. Der vil også være mulighed for en pause på den nye bro ved Nørresø.

Aktivitetmuligheder udvikles langs stierne

Der er ambitioner om, at der efterhånden skabes flere indlagte aktivitetsmuligheder, og at der kommer mere natur. Det kan både være offentlige og private projekter, og der kan være alt fra hundeskov, lejrpladser, shelters, naturmotionsbaner, put and take-søer, vandaktiviteter og oplevelse á la "de glemte kæmper", og der kan skabes mere natur med våde enge og nye skovområder.

Et udflugtsmål for folk udefra

Naturringen vil have meget at byde på og vil også blive et yndet mål for folk fra Kolding og mange andre steder i regionen. Det er derfor også ideen, at naturstien skal være et brand for området. Der skal findes et godt navn som f.eks. "Ådalens Naturcenter" eller "Trekantområdets Naturcenter". Naturringen er planlagt sådan, at den hænger sammen med større stier som Trolldhestien og cykelstierne til Kolding.

Naturskøn og sikker skolesti

Ideen om skolevejen er, at stien på strækningen mellem Vester Nebel, Dons og Almind skal kunne fungere som cykelsti. Stien skal bl.a. kunne bruges af børn på vej til og fra skole i Almind, eller når børnene dyrker fritidsaktiviteter i hinandens byer.

På strækningen mellem Vester Nebel, Dons og Almind skal stien derfor udformes med en belægning og belysning, der gør den egnet som cykelsti. Som skolesti vil det være nødvendigt, at stien krydser Dons Landevej i en tunnel, og at krydset med Vestergade sikres. Med det på plads vil børnene kunne færdes sikkert hele vejen mellem Vester Nebel, Dons og Almind, gennem naturskønne omgivelser.

Der er allerede sti mellem Viuf og Almind, men det sidste stykke nord for hallen og frem til skolen mangler. En løsning kan være at føre stien bag om hallen (se kort i afsnittet om Almind).

Når de forskellige stiplaner er gennemført, så vil alle fire landsbyer være bundet sammen af sikre skoleveje.

Fra ide til virkelighed

For at komme fra ide til virkelighed skal ideen bearbejdes og konkretiseres, og der skal findes finansiering og laves lodsejeraftaler. Et af de vigtige spørgsmål, der melder sig i den videre planlægning, vil være at finde ud af, hvor stien præcist skal forløbe. Der kan allerede nu peges på følgende spørgsmål:

- Vil det give en bedre skolevej at lægge stien nord om Nørresø, eller kan der både være en rute nord og syd om Nørresø?
- Hvordan kan krydsningen af Dons Landevej ske? Det vil blive et vigtigt emne i den videre planlægning, da det er afgørende for, om stien kan komme til at fungere som skolesti. Syd for Dons ved rundkørslen er der en stitunnel, der kan overvejes som en mulighed, men det vil blive en omvej og kan føre til, at cyklisterne krydser landevejen.
- Hvor er det bedst at føre stien over Almind Hede ved brug af eksisterende småveje?
- Hvor og hvordan kan stien krydse Vestergade på en tryk og sikker måde?
- Skal ruten mellem Almind og Viuf føres ad den nedlagte Egtvedbane, eller vil det være bedre at føre stien gennem råstofområdet, som ønskes efterbehandlet til et stort rekreativt naturområde? Eller skal der tænkes i begge muligheder?
- Hvor kan stien placeres langs nordsiden af Almind Å?

En del af stien vil bestå af eksisterende småveje og stier, som måske kan bruges, som de er,

eller bruges, hvis de får en egnet belægning. Andre steder vil der være behov for at få lov til at færdes via private veje, og endelig kan der måske blive behov for at anlægge nye stier langs hegn, skel, vandløb eller måske på tværs af marker, som forudsætter en aftale med lodsejeren.

Sti omkring Søndersø

Kolding Kommune er i dialog med lodsjejerne om at skabe stiadgang rundt om Søndersø. Stierne vil få sammenhæng med Trolhedestien ind til Kolding og med naturringen mellem de fire landsbyer.

Sti langs Vester Nebel Å

En sti langs Vester Nebel Å til Ferup Sø var med i den tidligere udviklingsplan for Vester Nebel fra 2009. Stien er endnu ikke blevet realiseret, men det er fortsat et ønske at gøre områderne langs Vester Nebel Å tilgængelig for byens borgere og områdets besøgende. En sti langs Vester Nebel Å kan tænkes sammen med naturringen mellem byerne. Naturringen og en sti langs Vester Nebel Å kunne f.eks. forbindes gennem Vester Nebel ad en rute, som fra Nørresø føres gennem idrætsområdet og den nye hal og frem til Vester Nebel Kirke. Herfra kan ruten gå gennem bymidten, forbi DagligBrugsen og via Jordrupvej frem til åen.

Gennemførelse af et stiprojekt langs Vester Nebel Å må ske i dialog med grundejerne, og det må udnyttes, at der langs åen er

Vester Nebel Ådal.

eksisterende stier og offentlige arealer, som kan anvendes.

Råstofområdet ved

Viuf som rekreativt område

Ønsket om, at råstofområdet mellem Viuf og Almind efterbehandles til et stort rekreativt område hænger godt sammen med ideen om naturringen mellem byerne. Det rekreative område kunne blive et attraktivt sted undervejs på turen, og beliggenheden lige ud til Hovedvejen gør, at det kunne blive et godt ankomststed for besøgende udefra.

Tanken er, at det rekreative område indrettes med søer samt robust og vild natur, som kan forenes med ønskerne om, at området skal kunne bruges til f.eks. mountainbike, stand up paddling, ridning, skovlegepladser og andre aktiviteter, der kræver plads og eventuelt kan være lidt støjende.

Bedre information om de stier vi har

Der er mange muligheder for at færdes i områdets skønne natur, men der mangler afmærkning og information til de mange, der ikke kender mulighederne.

Der er gennemført en kortlægning af eksisterende stier, som skal bruges til en folder, der kan placeres på strategiske steder. Det er også planen, at informationerne bliver tilgængelige på nettet – bl.a. på kommunens hjemmeside. På sigt ville det være godt at få udviklet en app, hvor der ligeledes kunne ligge oplysninger om stiernes beskaffenhed,

længde, historiske facts, naturen, der kan opleves og andre interessante informationer.

Der er også behov for en bedre skiltning med information om stierne med vejvisningspile og oplysninger om længde.

Sti-lav der vedligeholder stierne og holder dem rene

En del eksisterende naturstier bliver vedligeholdt af lokale lodsejere, men i takt med at flere benytter sig af stierne vil behovet for vedligeholdelse og renholdelse blive større. Det foreslås derfor, at der oprettes et sti-lav, som kan samarbejde med Kolding Kommune om vedligeholdelse, opsamling af affald mv.

Naturpleje både fælles og privat

Området omkring Donsøerne er ifølge det nationale naturkort det eneste område i Kolding Kommune med mange arter. Der er et stort lokalt ønske om at bevare og styrke naturrigdommen, så endnu flere arter kan finde plads i området.

Det er derfor også ønsket, at der fortsat vil være uberørt natur i området.

Beskyttelse af det vilde dyre- og planteliv skal indgå, når der planlægges byudvikling, og der skal gøres noget aktivt for at styrke naturen. Der kan f.eks. etableres faunastriber langs stier, hvor det er muligt, og alle kan bidrage til, at der kommer mere natur i haverne og på arealerne uden for byerne.

Naturvandring. Foto: Susanne Frederiksen.

Det vil vi arbejde på!

- 1 Tryk og sikker skolevej (24)
- 2 Nye aktivitetsmuligheder til børn og unge (5)
- 3 Vuggestue i Almind (0)
- 4 Et samlingssted for de unge (15)
- 5 Café for voksne i sognehusene (0)
- 6 Fællesspisning (0)
- 7 Praktiske fællesskaber om deling og indkøb (0)
- 8 Bedre introduktion til tilflyttere (7)
- 9 Koncentration af aktiviteter om Alminde-Viuf Hallen og den planlagte hal i Vester Nebel (15)

OBS: Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektønsker fik på borgermødet den 18. november 2019.

Et godt sted at være barn, ung og forældre

Området er et populært sted at flytte til for børnefamilier, og det skal det fortsætte med at være. Børnefamiliernes behov og ønsker udvikler sig, og der opstår nye behov og nye muligheder når byerne vokser. Der er derfor behov for fornyelse af børnefamiliernes muligheder, og det handler både om børnene, de unge hjemmeboende og forældrene.

Et godt sted for børn

Et godt sted for børn handler først og fremmest om at skabe trygge og sikre skoleveje og om at følge med udviklingen og tilbyde de aktiviteter, som børn efterspørger i dag.

En tryk og sikker skolevej

Trafiksikkerhed er et højt prioriteret emne. Der er flere elementer i det.

Mange efterlyser en sikker skolevej mellem Vester Nebel, Dons og Almind. Der er skolebusordning, som børnene i 7. til 9. klasse fra Vester Nebel kan benytte sig af, når de skal i skole på Alminde-Viuf Fællesskole. Når børnene går i skole sammen, vil behovet for at kunne færdes sikkert og trygt mellem byerne bliver forstærket af, at der bliver lavet legeaftaler på kryds og tværs af byerne, og at børnene dyrker fritidsaktiviteter i hinandens byer. Hertil kommer, at der er interesse for at udnytte de muligheder, der opstår ved at arbejde sammen på tværs, herunder f.eks. at foreningerne i Vester Nebel og Almind kan danne fælles hold.

Der er kommet et forslag om en natursti, som binder de fire byer sammen, og som på strækningen mellem Vester Nebel, Dons og Almind også fungerer som cykelsti. Stien er nærmere beskrevet i afsnittet om "Naturen mellem byerne". Det skal overvejes nærmere, hvad den bedste løsning på en cykelsti mellem byerne

vil være. Naturstien vil med en linjeføring syd om Nørresø få en længde på omkring 7,5 km. fra midten af Vester Nebel til Alminde-Viuf Fællesskole. Nord om Nørresø vil stiens længde kunne reduceres til omkring 7 km. En sti langs Vestergade og Persillevej vil blive knap 6 km lang. Der vil også være andre muligheder for at skabe en god og sikker cykelsti mellem byerne.

Mange efterlyser også mere sikre skoleveje gennem byerne. Det gælder skolevejene i både Almind, Vester Nebel og Viuf. Der er konkrete udpegninger af, hvor problemerne opleves, og der er ideer og forslag til, hvad der kan gøres, men det er nærmere beskrevet i afsnittene om de enkelte byer.

Nye aktivitetsmuligheder

Der er mange tilbud til områdets børn, men børnenes behov og ønsker ændrer sig. Det er derfor vigtigt at tilbud og muligheder følger med. Børnene efterlyser nye muligheder som f.eks. eSport, skaterbane, løbehjulsbane, parkourbane, multibane, åbne boldbaner, dyrehold og rideklub.

De nye aktivitetsmuligheder kan tænkes ind, når der laves planer for udvikling af idrætsanlæggene. I Vester Nebel kan de nye muligheder tænkes ind i planerne om en ny hal og udvikling af boldbanerne. Der er lavet en udviklingsplan for idrætsanlægget i Alminde-Viuf, som indeholder mange nye muligheder. De nye ideer kan tages med i det videre arbejde.

Nogle af ideerne kan tages op af foreningerne som nye aktiviteter. De nye faciliteter vil kunne bruges i skolernes idrætsundervisning, og måske kunne eSport indgå i andre fag.

Et godt sted for unge

Gruppen af unge fra 7. til 9. klasse kan også få glæde af nye muligheder for f.eks. at skate, spille uorganiseret bold på en multibane eller dyrke eSport, og så efterlyser de unge et sted, hvor de kan mødes og være sammen. Det skal være et sted, hvor de unge kan være sig selv - et sted som de selv er med til at udvikle, så ejerskab og ansvar fremmes. Samtidig skal der være et tilpas voksenopsyn.

Der har været flere ideer til, hvor stedet kunne være. Hvor det bedste sted vil være, hvordan det skal indrettes, og hvordan driften skal organiseres må undersøges nærmere. Der er spørgsmål at tage stilling til, som f.eks. om der skal være et sted til de unge i både Vester Nebel og Almind-Viuf, eller om det vil være en god ide, at de unge mødes på tværs. En mulighed kunne være at indrette et sted til de unge i Alminde-Viuf Hallen og i den nye hal i Vester Nebel. Frøfabrikken i Almind har også været nævnt som en mulighed for et sted til de unge.

UngKolding og ungdomsskolen kunne flytte nogle aktiviteter ud i de mindre byer. Der er behov for praktiske aktiviteter, som f.eks. madlavning eller medvirken i renovering af klubhuse, baner mv. En positiv sidegevinst vil være at de unge motiveres til at tage en erhvervsuddannelse.

Et godt sted for forældrene

Mange unge familier er tidspressede og har derfor behov for, at der er tryghed og sikkerhed om børnene i dagtimerne, indtil de er hjemme fra arbejde. Tryghed og sikkerhed for børnene handler ikke kun om gode institutioner, skoler, trafiksikre veje og stier o.lign., men også om at være en del af et overskueligt lokalsamfund, hvor de voksne har et fællesskab og kommer godt ud af det med hinanden. Når de voksne fungerer godt sammen, så skaber det også et bedre børne- og ungeliv.

Der er flere forslag til at styrke forældrenes fællesskab og sammenhold. Menighedsrådene vil gerne være med til, at sognehuset i Almind og det planlagte sognehus i Vester

Nebel udvides som mødesteder for voksne og unge familier. Der kunne også arrangeres fællesspisning i forsamlingshusene, og idrætshallen i Alminde-Viuf og den planlagte hal i Vester Nebel kunne indrettes og have aktiviteter, så forældrene motiveres til at være i hallen, når de henter deres børn. Sammenholdet mellem forældrene kunne også styrkes gennem praktiske fællesskaber. Det kunne f.eks. være en fælles indkøbsring, deling af trailere, havemaskiner osv. I Viuf er der til inspiration en ordning, hvor man kan låne af hinanden.

Det er vigtigt, at tilflyttere føler sig velkomne og hurtigt bliver en del af byernes liv. Flere grundejerforeninger er gode til at byde nye beboere velkomne. Foreningerne kunne overveje at give nye familier gratis medlemskab i en introduktionsperiode.

Flere aktiviteter på et sted skaber liv

Det foreslås, at de mange ideer og forslag til nye aktiviteter for børn, unge og voksne koncentrerer omkring Alminde-Viuf Hallen og den planlagte hal i Vester Nebel. De unges ønske om et mødested kan også tænkes ind i hallerne.

Ved at koncentrere nye faciliteter og aktivitetsmuligheder ved hallerne, vil der blive skabt et mere levende og attraktivt sted at være for både småbørnsfamilier, børn, unge, voksne og ældre. Mere liv fra tidlig morgen til sen aften vil også være med til at mindske risikoen for hærværk og øge trygheden. I Alminde-Viuf ligger idrætsområdet og skolen tæt på hinanden og vil kunne dele faciliteter. Herudover vil samling af flere aktiviteter på ét sted skabe et bedre grundlag for at ansætte en halbestyrer.

En koncentration af faciliteter og aktivitetsmuligheder ved Alminde-Viuf Hallen og boldbanerne i Vester Nebel hænger fint sammen med forslaget til en naturring. Den er planlagt, så den vil passere både Alminde-Viuf Hallen og boldbanerne i Vester Nebel og byde på mange forskellige oplevelser og aktivitetsmuligheder. Udviklingen af hallerne som mødested kan f.eks. søge inspiration i Polymeren i Årslev.

DAV – Dons, Almind og Vester Nebel. Ungdomsværksted for 7.-9. klasser mandag og torsdag kl. 19-21:45. Lokaler på skolen.

ALVI – Almind-Viuf. 4.-6. klasser, værksted med lokaler i hallen. Alle hverdage efter skole frem til kl. 17.

unsplash©Annie Spratt

Sankt Hans bål ved Donssøerne. Foto: Susanne Frederiksen.

Det vil vi arbejde på!

- 1 Flere mindre boliger tæt på indkøbsmuligheder og busforbindelser (3)
- 2 Oprettelse af seniorbofællesskaber (8)
- 3 Hal i Vester Nebel med gode faciliteter for seniorer og ældre (8)
- 4 Udvikling af faciliteter til de ældre i Alminde-Viuf Hallen (2)
- 5 Mere samarbejde på tværs (0)

OBS: Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektpunkter fik på borgermødet den 18. november 2019.

©DGI

Et godt sted for seniorer og ældre

Seniorer og ældre er en stor gruppe, som dækker tiden efter, at børnene er flyttet hjemmefra. Det markerer et større skift i familielivet, i boligbehovene og giver en ny frihed til at dyrke egne interesser og aktiviteter. Der er under arbejdet med landsbyfællesskabsplanen kommet en række ideer og forslag til, hvad der skal til for at gøre området til et endnu bedre sted for seniorer og ældre.

Behov for mindre boliger og seniorbofællesskaber

Der er et meget klart ønske om flere boliger til seniorer og ældre. Der mangler generelt mindre boliger og lejeboliger i byerne i området, som ud over at dække seniorernes og de ældres behov, også vil kunne dække behovene hos enlige og andre, der ønsker en mindre bolig. 24 seniorboliger blev lejet ud med det samme i Vester Nebel, og der er generelt lange ventelister på at komme ind i de få lejligheder der er.

Der er behov for seniorbofællesskaber i Viuf, Almind og Vester Nebel. Mange seniorer og ældre har boet i byerne hele, eller det meste, af deres liv og har et stort ønske om at blive boende. De eksisterende ældreboliger lever op til de ønsker, som mange aktive ældre har i dag. Mange seniorer og ældre har haft et arbejdsliv med masser af kontakt med andre og vil gerne være sociale og en del af et fællesskab.

Seniorbofællesskaber er en boligform, der er på vej frem over alt i landet, og som typisk indeholder mindre boliger til par og enlige, og som samtidig byder på fællesfaciliteter, som f.eks. fælles opholdsstue, køkken, motionsrum, værksteder, haver, gårdhaver, drivhuse mv. Seniorbofællesskabet skaber fællesskab og tryghed og modvirker ensomhed. Den enkelte kan selv bestemme, hvor meget man vil være privat, og hvor meget man vil have til fælles med de andre. I seniorbofællesskaber er der typisk fællesspisning, fælles ture (f.eks. indkøbsture, biografture og naturture), og fælles aktiviteter (rengøring af fællesrum, sangtæner, motion mv.). Beboerne inviterer også typisk hinanden med til fødselsdage og er generelt gode til at hjælpe og støtte hinanden.

Boliger til seniorer og ældre og seniorbofællesskaber ønskes opført i Almind, Vester Nebel og Viuf. Boligerne ønskes placeret tæt på busforbindelser og indkøbsmuligheder. I Almind er der forslag om at bygge mindre boliger til seniorer og ældre ved det gamle frølager.

Flere boliger til seniorer og ældre vil frigive større boliger, som vil give unge familier mulighed for at flytte til området.

Bedre faciliteter

Der mangler bedre faciliteter til seniorer og ældre i Vester Nebel. Faciliteterne findes i dag i Oasen, men der mangler plads til forskellige aktiviteter. Det er planen, at Oasen skal erstattes af en ny hal, og at det vil skabe plads til et motionscenter og andre faciliteter, der ikke er plads til i dag. Det spiller godt sammen med forslaget i afsnittet "Et godt sted for børn, unge og forældre" om at samle de større fællesaktiviteter ved Alminde-Viuf Hallen og den planlagte hal i Vester Nebel. I den fremtidige udvikling af Alminde-Viuf Hallen kunne faciliteter til seniorerne og de ældre derfor også tænkes ind.

Mere samarbejde på tværs

Der er et vist samspil mellem aktiviteterne i Vester Nebel og Almind-Viuf, men det kunne udvikle sig til meget mere. Der udbydes forskellige aktiviteter i de to områder. Flere kunne få glæde af at bruge hinandens tilbud. Der er interesse for at arbejde tættere sammen på tværs af de to områder og f.eks. invitere hinanden med til aktiviteter, informere via Facebook mv. og koordinere kalenderne.

Det vil vi arbejde på!**Byudvikling og boliger**

- 1 Der skal være åbent landskab mellem Almind og Kolding (0)
- 2 Byudvikling skal gå mod Viuf på arealerne vest for Storgaden (22)
- 3 Byudvikling i området ved frørenseriet (0)
- 4 Udvikling og forskønnelse af bymidten (0)
- 5 Flere boliger til ældre (6)
- 6 Flere lejligheder generelt (2)

Stier og grønne områder

- 7 Råstofområdet omdannes til et stort rekreativt område (0)
- 8 Flere og bedre rekreative stier (1)
- 9 Bedre sammenhæng mellem Byparken og bymidten (0)
- 10 Mere grønt langs Sysselbjergvej (4)

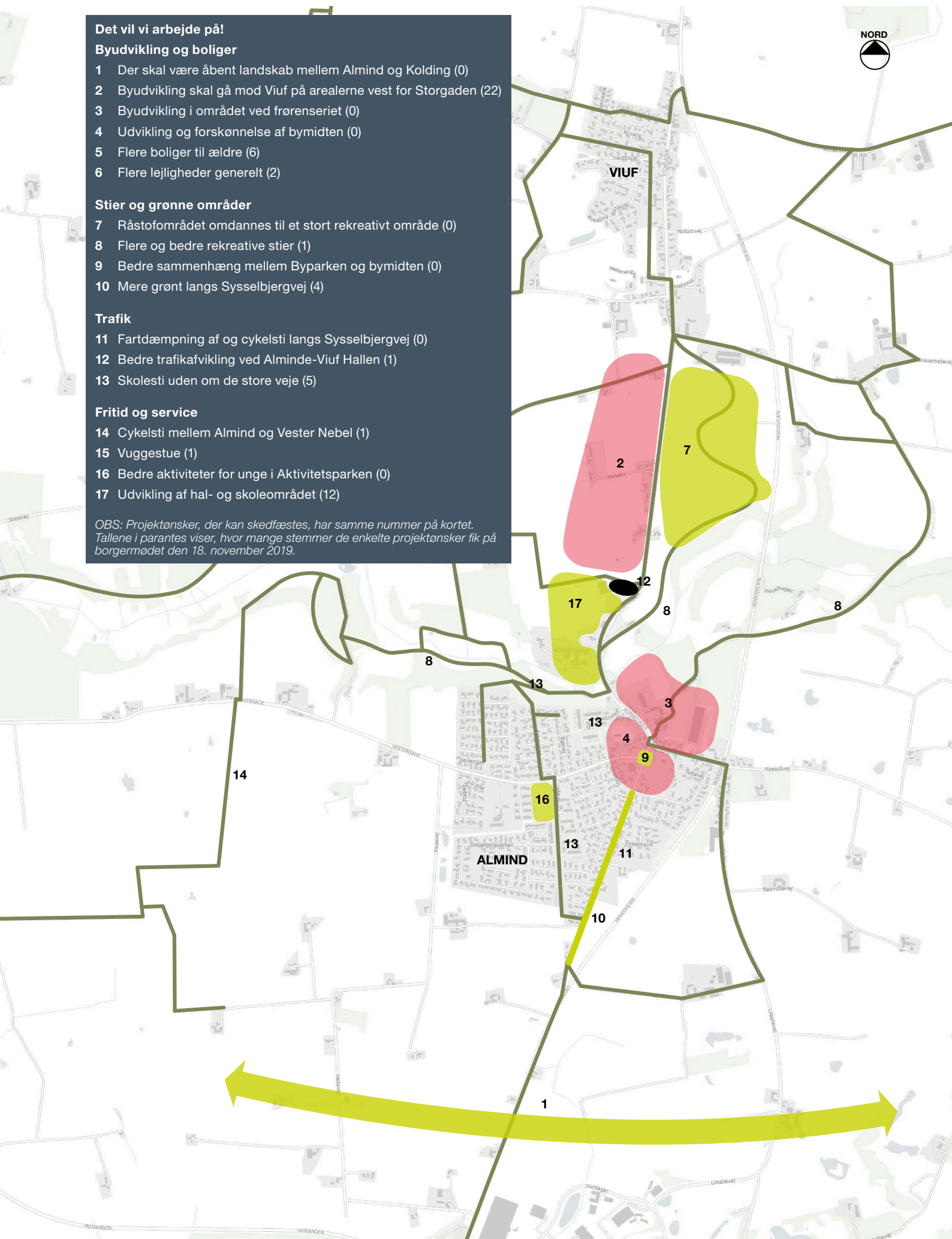
Trafik

- 11 Fartdæmpning af og cykelsti langs Sysselbjergvej (0)
- 12 Bedre trafikafvikling ved Alminde-Viuf Hallen (1)
- 13 Skolesti uden om de store veje (5)

Fritid og service

- 14 Cykelsti mellem Almind og Vester Nebel (1)
- 15 Vuggestue (1)
- 16 Bedre aktiviteter for unge i Aktivitetsparken (0)
- 17 Udvikling af hal- og skoleområdet (12)

OBS: Projektønsker, der kan skedfæstes, har samme nummer på kortet.
Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektønsker fik på borgermødet den 18. november 2019.

Plan for Almind

Almind og Kolding

må ikke vokse sammen

Kolding er vokset tættere på Almind og området er attraktivt for yderligere vækst, men det er vigtigt for Almind, at Kolding og Almind ikke vokser sammen. Der skal fortsat være en adskillelse mellem de to byer, der gør, at man oplever de åbne landskaber, når man færdes mellem byerne. Det er også vigtigt, at Almind fortsat vil blive opfattet som en selvstændig by.

Almind skal vokse mod Viuf

Almind er vokset de senere år og forventes at fortsætte sin vækst. Byudviklingen er de senere år sket mod vest og syd. Helt aktuelt er der en lokalplan på vej for et nyt boligområde vest for Egevænget. Der er et ønske om, at der føres gadelys og fortov langs Vestergade ud til de nye områder.

Når området vest for Egevænget er udbygget, er det et ønske, at byudviklingen kommer til at ske mod nord på arealerne vest for Storgade, så Almind og Viuf med tiden vil nærme sig hinanden. Ønsket hænger godt sammen med, at de to byer deler skole og idrætsanlæg, som ligger i kanten af Almind vendt mod Viuf.

Fra råstof til natur

Arealerne mellem de to byer ligger fint i landskabet og vil være attraktive som nye boligområder. Der vil være nærhed til skolen og idrætsanlægget. Der er et stort ønske om, at råstofgravningen stoppes, når de nuværende graveområder øst for Storgaden er afsluttet. Når råstofgraven er udnyttet og efterbehandlet, så vil de nye boliger blive nabo til et spændende rekreativt naturområde. Der er også tænkt en ny vejforbindelse ind i ønsket om byudvikling mellem Almind og Viuf. En ny vejforbindelse gennem graveområdet til Hovedvejen vil skabe god og direkte adgang fra byudviklingsområdet til det overordnede vejnet, og vejen vil aflaste Almind og Viuf for trafik og bl.a. betyde mindre trafik på Almind Hule forbi skolen og idrætsområdet. Lige nord for Almind er der et højspændingsanlæg, som kunne kabellægges i forbindelse med byudviklingen og udgøre en grøn korridor mellem

den eksisterende by og byudviklingsområdet. Mulighederne for fælles fjernvarme i Almind og Viuf kan undersøges i forbindelse med byudviklingen mellem byerne. Hvordan området mere præcist skal udvikles må fastlægges i en helhedsplan, men der er ønsker om, at der tænkes i bæredygtigt og eksperimenterende byggeri.

Flere ældreboliger og lejligheder

Byudviklingen i Almind er stort set kun sket med parcelhusbyggeri og et mindre antal tæt-lav boliger. Det har skabt plads til, at unge familier kunne flytte til byen, men i dag er boligbehovene anderledes. Der er behov for flere lejligheder. Der er bl.a. stor efterspørgsel på lejligheder fra ældre, som gerne vil flytte til en mindre og mere overskuelig bolig, men blive boende i Almind. Flere ønsker liv og fællesskab omkring sig, og derfor er seniorboligfællesskaber en mulighed, der skal arbejdes videre med i Almind.

Byudvikling ved frørenseriet

Der har været flere forslag til udnyttelse af det tidligere frørenseri. Forslagene går i to retninger. Den ene er, at frørenseriet vil egne sig godt til lejligheder. Den anden er, at indrette frørenseriet med aktiviteter til unge. En yderligere mulighed er, at tænke området mellem frørenseriet og Almind Å med som muligt byudviklingsområde. Hele området ligger centralt i Almind og kunne derfor egne sig til ældreboliger og lejligheder i det hele taget og til faciliteter og aktiviteter, der har behov for at ligge centralt.

Det smukke landskab langs Almind Hule.

Hvor stort byudviklingsområdet skal være, og hvad det eventuelt skal udnyttes til kan ikke afgøres nu. Vejen frem vil være at lave en plan for områdets fremtidige udnyttelse i samarbejde med grundejerne og borgerne.

En tættere og smukkere bymidte med flere lejligheder

Ønsker om flere lejligheder passer fint sammen med, at det også kunne skabe et mere attraktivt miljø i bymidten, hvis der blev bygget tættere og højere i det centrale område samtidig med, at der blev tænkt trafiksikkerhed og grønt ind i en helhedsløsning for bymidten. Der er behov for en helhedsplan for området langs Vestergade fra forsamlingshuset til Sysselbjergvej, som også inkluderer området ved Almind Brugs, Almind Kirke og Almind Kirkesti og Byparken.

Grønt samlingssted ved Byparken

Som ideer til helhedsplanen kunne der arbejdes med at åbne Byparken mod bymidten og skabe et bytorv eller et grønt samlingssted, der hænger naturligt sammen med området på den anden side af Sysselbjergvej ved Almind Brugs. Der kunne arbejdes med belægninger og hastighedsdæmpninger ved krydset mellem Sysselbjergvej og Vestergade, som gør det trygt og naturligt at færdes på tværs mellem området ved Almind Brugs og Byparken. En bedre krydsning kunne tænkes sammen med et mere indbydende busstoppested. Almind Brugs vil få behov for mere parkering og eventuelt udvidelsesmuligheder, hvilket også kunne tænkes ind i løsningen. I planlægningen af området er der også behov for at finde løsninger på, at Byparken ofte er meget våd, hvilket begrænser anvendelsesmulighederne.

Mulighed for ældrebolier

Hvis der kunne opføres en bebyggelse langs nordsiden af Vestergade på det sidste stykke frem mod Sysselbjergvej, kunne det være et attraktivt sted til ældreboliger samtidig med, at bybilledet ville få et løft.

Fredeliggørelse og forskønnelse af Sysselbjergvej

Sysselbjergvej har tidligere været den gennemgående vej og er derfor udformet med en lang, lige og bred kørebane, der er indrettet til hurtigere trafik, end vejens funktion i dag som bygade kræver. Der er dobbeltrettet sti

langs Sysselbjergvej frem til Stagebjergparken. Sysselbjergvej fungerer som skolevej for boligområderne på hver side af vejen. Fra den dobbeltrettede sti og frem til bymidten, skolen og hallen er der behov for at forbedre forholdene for cyklister og gående. Om den bedste løsning vil være en cykelsti, en cykelbane, hastighedsdæmpning, sikrede kryds eller en kombination må undersøges nærmere. I et projekt for trafiksikkerhedsforbedringer langs Sysselbjergvej kunne der også indgå forslag til beplantning langs vejen.

Sikker skolevej

Der er et stort ønske om at forbedre adgang og sikkerheden på skolevejen til Alminde-Viuf Fællesskole. Ønskerne er, at stierne bliver ført helt frem til skolen og idrætsområdet. Fra Viuf mangler der sti fra stedet, hvor den dobbeltrettede sti ophører, og fra Almind mangler der sti på det smalle stykke langs Almind Hule. Der er behov for en helhedsløsning, som også inkluderer løsninger på biltrafikken til og fra både skolen og hallen samt bedre parkeringsforhold.

Et godt supplement til stier langs Almind Hule og Storgaden vil være at skabe en attraktiv stierute, der tager udgangspunkt i den eksisterende sti fra skolen over Almind Å og dens videre forløb mellem Almind Å og boligområderne ved Egevej, Egeparken og Egevænget. Ved at lave sikrede kryds de rigtige steder langs Vestergade også få en god og sikker skolevej,

Forslag til stier til Alminde-Viuf Fællesskole og Alminde-Viuf Hallen.

hvor der vil være mulighed for at færdes hele vejen til skole eller idrætsområdet ad stier og små boligveje.

Der er en ide om at skabe en sti mellem Dons, Vester Nebel og Almind over Almind Hede. Hvis den idé realiseres, så vil stien kunne kobles på stierne i Almind, så det vil være muligt at færdes ad stier og villaveje hele vejen fra Vester Nebel til Almind. Ideen er nærmere beskrevet i afsnittet om "Naturen mellem byerne".

Almind mangler en vuggestue

Der er ønske om, at pasningstilbuddene i Almind suppleres med en vuggestue, ligesom der er i Vester Nebel. I første omgang kan det undersøges, hvor stort behovet er.

Tilbuddene skal følge med de unges behov og ønsker

Der er mange muligheder for de unge inden for idræt, ungdomsskolen mv., men de unges ønsker og behov ændres hurtigt. De store teenagere giver udtryk for, at de gerne vil have et sted at mødes – et sted, som de selv kan bestemme over, men som samtidigt har et tilpas voksenopsyn. Børnene giver udtryk for, at de mangler nye aktivitetsmuligheder som åbne fodboldbaner, multibane, skaterbaner, eSport, rideklub mv.

Et nyt samlingssted for alle aldre

Der er udarbejdet et idéoplæg for udvikling af Alminde-Viuf Hallen med ny ankomstvej, mere parkering og mange nye muligheder for aktiviteter. Hallen udvides med en caféterrasse ud mod boldbanerne. På udearealerne er der tænkt nye aktivitetsmuligheder som f.eks. krolf, agility, MTB-bane, petanque, parkour, shelters og legepladser.

Ud over det, der er skitseret i idéoplægget for Alminde-Viuf Hallen, er der ønsker om en kunstgræsbane.

Flere og bedre stier til motion

Der er også ønsker om bedre stier til motion. Det er der rigtig gode muligheder for at skabe med den natur, der er omkring Almind og de planer, der ligger. En mulighed kunne være, at motionsstierne starter ved idrætscentret, så motionsudøverne kan bruge de mange nye udendørsfaciliteter som del af en tur på stierne. Fra idrætscentret er der mulighed for stier både mod øst og vest.

Mod øst kan der anlægges stier langs nord-siden af Almind Å, hvorfra stien kan føres ind i det store friluftslandskab, som råstofvindingsområdet ønskes omdannet til. Syd for Almind Å kan der anlægges sti på den gamle Kolding-Egtved-bane. Begge stier kunne blive særdeles attraktive for motionister og folk, som bare gerne vil en tur ud i naturen.

Mod vest er der allerede en god sti langs Almind Å, men den kan tænkes sammen med ideen om en større natursti, som er beskrevet i afsnittet om "Naturen mellem byerne".

Næste skridt vil være at udarbejde en stiplan for Almind-Viuf-området, der er tænkt sammen med planerne for idrætsområdet, råstofområdet og byudviklingen.

Aktivitetsparken kunne gøres med spændende for de unge.

Idéoplæg til udvikling af friarealerne omkring hallen. Kilde: Moos + Loft, Landskabsarkitekter, 2017.

Det vil vi arbejde på!**Byudvikling og boliger**

- 1 Dons som vindistrikt (10)
- 2 Begrænset og tilpasset byudvikling (0)

Stier og grønne områder

- 3 Fortov gennem byen (3)
- 4 En grønnere bygade (1)
- 5 Renholdelse af bygaden (0)

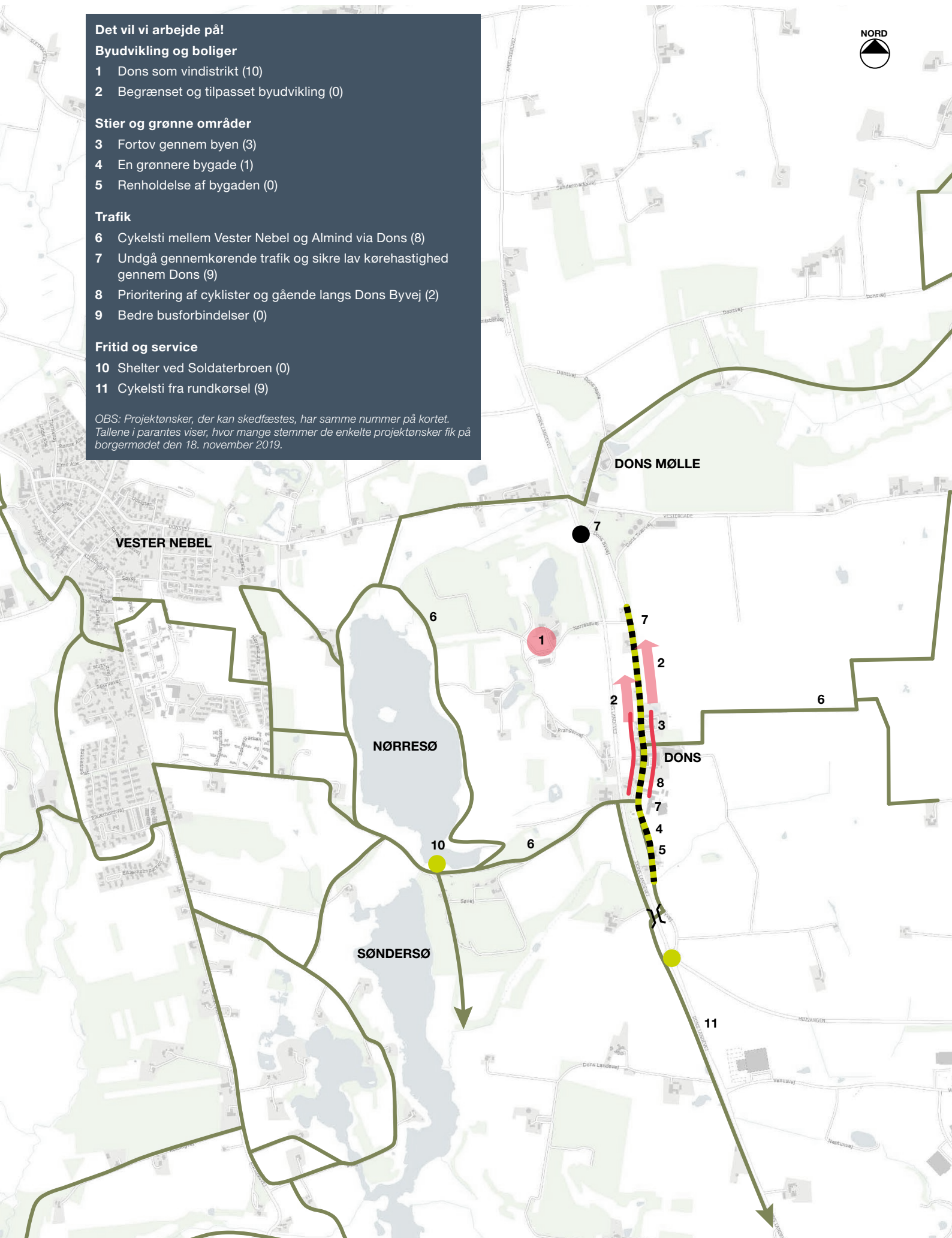
Trafik

- 6 Cykelsti mellem Vester Nebel og Almind via Dons (8)
- 7 Undgå gennemkørende trafik og sikre lav kørehastighed gennem Dons (9)
- 8 Prioritering af cyklister og gående langs Dons Byvej (2)
- 9 Bedre busforbindelser (0)

Fritid og service

- 10 Shelter ved Soldaterbroen (0)
- 11 Cykelsti fra rundkørsel (9)

OBS: Projektønsker, der kan skedfæstes, har samme nummer på kortet.
Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektønsker fik på borgermødet den 18. november 2019.

Plan for Dons

Promovering af Dons som vindistrikt

Skærsøgård har fået EU's godkendelse af Dons som vindistrikt med beskyttet oprindelsesbetegnelse. Dons er det eneste sted i landet, hvor en fødevarer er godkendt med beskyttet oprindelsesbetegnelse. Dons er allerede ved at slå sit navn fast som vindistrikt. Med tiden vil kendskabet blive endnu mere udbredt, hvilket også kan bruges aktivt til at fremme byens og områdets udvikling. Promoveringen kan f.eks. ske ved at plante vinranker i rundkørslen, at skilte med at man ankommer til vindistrikt Dons, og ved at der opsættes brune informationsskilte ved motorvejen.

Begrænset og tilpasset byudvikling

Dons har ikke udviklet sig meget og svarer i store træk til den oprindelige landsby. Det giver Dons nogle kvaliteter, som ønskes bevaret. Dons må gerne udvikle sig med nye boliger, små virksomheder, kunstnere og andet som f.eks. kunne have en relation til vin. Byudvikling skal ske i begrænset omfang. Byens udvikling kan f.eks. ske i forlængelse af den eksisterende bebyggelse langs Dons Byvej mod nord, eller der kan opføres nye boliger, hvor der er huller i bebyggelsen langs bygaden. Under alle omstændigheder skal nybyggeri tilpasses byggestilen i størrelse og udformning.

Bedre bymiljø

Der er et stort ønske om at få det nedslidte for-tov renoveret på hele strækningen gennem byen.

Mere grønt i gadebilledet langs bygaden kunne også være med til at give byen et løft. Mange holder deres forarealer ud mod bygaden rigtig pæn, men der er også enkelte steder, hvor der er plads til forbedringer. Det kunne f.eks. give oplevelsen et løft, hvis der blev plantet langs spærfabrikken.

Den gennemkørende trafik fører til, at der smides en del affald langs bygaden. Det er der behov for at finde en løsning på. Kan der f.eks. sættes skraldespande op, som bilisterne kan bruge, hvis de standser op et kort øjeblik?

Sti mellem Vester Nebel og Almind

Der er et stort ønske i Dons om en sti mellem Vester Nebel og Almind, som børn og andre

i Dons kan koble sig på. Ideen er at anlægge en sti i eget trace hele vejen, og at gøre brug af eksisterende stier og småveje på det meste af strækningen. Ideen er god, men den må vurderes nærmere. Der vil være mulighed for at føre stien både nord og syd om Nørresø. Den store udfordring er krydsningen med Dons Landevej. For at stien kan fungere som skolevej vurderes det, at den må krydse landevejen i en tunnel. Der er en tunnel under Dons Landevej mod syd ved rundkørslen. Spørgsmålet er, om den ligger for lang mod syd til, at stien vil blive brugt.

Trafik gennem Dons på landsbyens betingelser

Der er en del gennemkørende trafik gennem Dons fra bilister på vej fra Vester Nebel til Kolding. I myldretiden om morgenen er det svært at komme ud på Dons Landevej, og derfor benyttes Dons Bygade som smutvej. Beboerne i Dons oplever også, at der bliver kørt for hurtigt gennem byen. Der er forslag til løsning af problemerne ved;

- at anlægge en rundkørsel på Dons Landevej, så trafik fra Dons Bygade lettere kan komme ud,
- at lave gennemkørsel forbudt gennem Dons
- og ved at lave Dons Bygade til en 2 minus 1-vej.

Hvad den bedste løsning vil være må vurderes nærmere.

Bedre busbetjening

To busruter er sparet væk, og det giver bl.a. problemer for forældre. Busdriften ønskes derfor genindført. Som alternativ kan der arbejdes på at arrangere samkørsel.

Shelter ved Soldaterbroen

Der er skøn natur og gode stier omkring Nørresø, men pladsen ved Soldaterbroen kunne forbedres. Der kunne f.eks. laves et shelter.

Det vil vi arbejde på!

Byudvikling og boliger

- 1 Vester Nebel og Kolding må ikke vokse sammen (13)
- 2 Den fremtidige byudviklingsretning skal afklares (14)
- 3 Flere ældreboliger og lejligheder (8)
- 4 En bedre og smukkere bymidte (15)

Stier og grønne områder

- 5 Grønne veje (10)
- 6 Sti rundt om Søndersø (5)
- 7 Sti langs Vester Nebel Å (4)

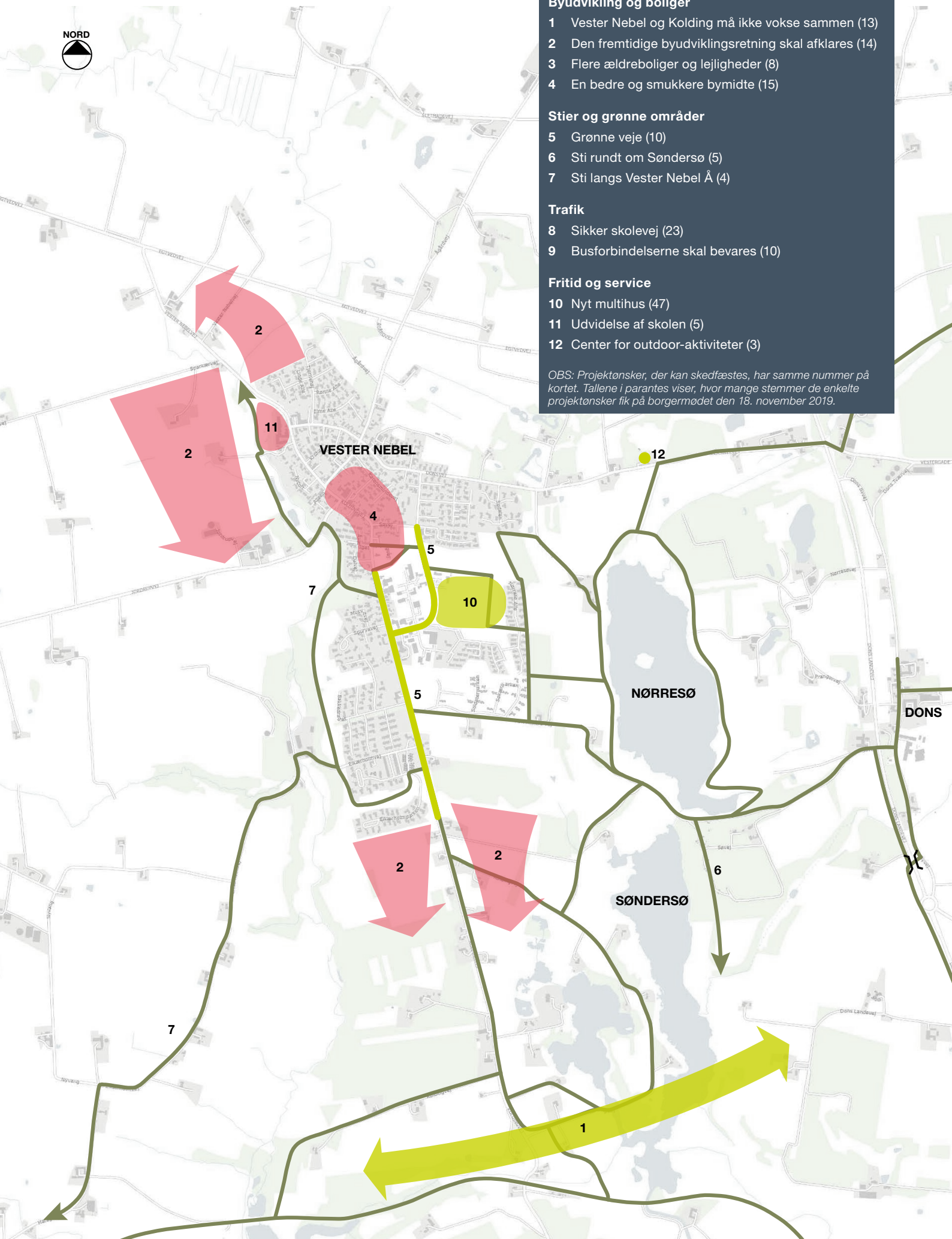
Trafik

- 8 Sikker skolevej (23)
- 9 Busforbindelserne skal bevares (10)

Fritid og service

- 10 Nyt multihus (47)
- 11 Udvidelse af skolen (5)
- 12 Center for outdoor-aktiviteter (3)

OBS: Projektionsker, der kan skedfæstes, har samme nummer på kortet. Tallene i parentes viser, hvor mange stemmer de enkelte projektionsker fik på borgermødet den 18. november 2019.

Plan for Vester Nebel

Vester Nebel og Kolding må ikke vokse sammen

Kolding og Vester Nebel er vokset tættere på hinanden. Området er attraktivt for yderligere vækst, men det er vigtigt for Vester Nebel, at de to byer ikke vokser sammen. Der skal fortsat være åbne landskaber mellem de to byer, der gør, at man oplever Vester Nebel, som en selvstændig by, der ligger frit i landskabet.

Hvor og hvordan skal Vester Nebel vokse

Vester Nebel er vokset meget de senere år. Siden 2010 har byen fået 200 flere borgere. Nærheden til Kolding og Trekantområdet og naturen omkring byen er med til at gøre Vester Nebel attraktiv for tilflyttere.

Der er 11 rækkehuse under opførelse overfor DagligBrugsen. På Donsvej er der udlagt 19 parceller til enfamiliehuse, og grundsølget er i gang. Der er udlagt arealer i kommuneplanen til yderligere ca. 170 boliger. Når mulighederne inden for de gældende planer er realiseret, forventes det, at Vester Nebel vil være vokset fra de nuværende ca. 2.200 til ca. 2.800 indbyggere.

Hvad der skal ske herefter er ikke afklaret. Der er flere muligheder. Vester Nebel kan fortsætte med at vokse mod syd på de naturskønne arealer mellem Vester Nebel Å og Søndersø, men det vil skabe en langstrakt by, hvor de nye boligområder vil få langt til skolen og bymidten. En anden mulighed er, at Vester Nebel kunne udvikle sig mod nord. Det vil få skolen og bymidten til at ligge mere centralt i byen. Der vil også være god vejadgang til de nye boligområder fra Egtvedvej. Trafikken til og fra de nye byområder vil kunne komme til og fra uden at føre til mere trafik på de interne veje i Vester Nebel og belaste skolevejen gennem byen yderligere.

Hvor Vester Nebel kan fortsætte sin udvikling må afgøres i en efterfølgende planlægning, hvor fordele og ulemper ved de forskellige muligheder kan undersøges nærmere. Samtidigt kan der tages stilling til, hvilke boligtyper, der skal planlægges for. Skal der f.eks. sættes på

særligt bæredygtigt byggeri, eksperimenterende boligformer eller haver med mere natur.

Flere boliger til ældre og flere lejligheder

Der er et stort behov for ældreboliger og lejligheder i det hele taget i Vester Nebel. Boligerne må gerne ligge centralt. Udfordringen er, at der ikke umiddelbart vurderet er oplagte byggemuligheder i den centrale del af byen. Der kan vise sig muligheder for opkøb og nedrivning af eksisterende bygninger, som ikke kan forudsiges. En anden mulighed vil være at tænke ældreboliger og lejligheder ind i de nye byudviklingsområder.

Erhvervsudvikling

kun i det nuværende erhvervsområde

Vester Nebel har et godt og velfungerende erhvervsområde i den sydlige del af byen. Når alle muligheder i området er udnyttet, er det ikke tanken, at udviklingen skal fortsætte med udlæg af nye erhvervsområder. Der kan fint ske en erhvervsudvikling med hjemmekontorer, der drives fra bopælen, butikker og forretninger, der indrettes i bebyggelsen i bymidten, mindre virksomheder i nedlagte landbrugs-ejendomme uden for byen o. lign.

Ønsker om bedre trafiksikkerhed og byfornyelse langs Koldingvej.

En bedre og smukkere bymidte

Vester Nebel kirke er langt i planlægningen af et nyt sognehus, og der er behov for udvidelse af kirken. DagligBrugsen har for lidt plads. Forsamlingshuset har et større behov for investeringer i bygningen og inventar og kunne måske tænkes sammen med en ny hal. Busstoppestedet kunne forbedres, og flere efterlyser en bedre og mere sikker afvikling af trafikken ad Koldingvej. Der er derfor flere grunde til at gå videre med en helhedsløsning for den centrale del af byen mellem kirken og DagligBrugsen.

Grønne veje

Vester Nebel er med sin beliggenhed i landskabet en grøn by. De grønne kvaliteter er noget af det, der gør byen attraktiv at bo i. Det er derfor også vigtigt, at de grønne kvaliteter følger med, når man færdes i byen. Bepantning langs Koldingvej langs de nye udstykninger og helt frem til starten på den tætte del af byen omkring kirken kunne skabe større kvalitet i bybilledet og give byens grønne image et løft. Det samme gælder den sydlige

del af Bavnehøj. Her kunne beplantning langs vejen give bymiljøet et løft. Og så vil flere træer jo også være positivt for klimaet.

Bedre adgang til søerne

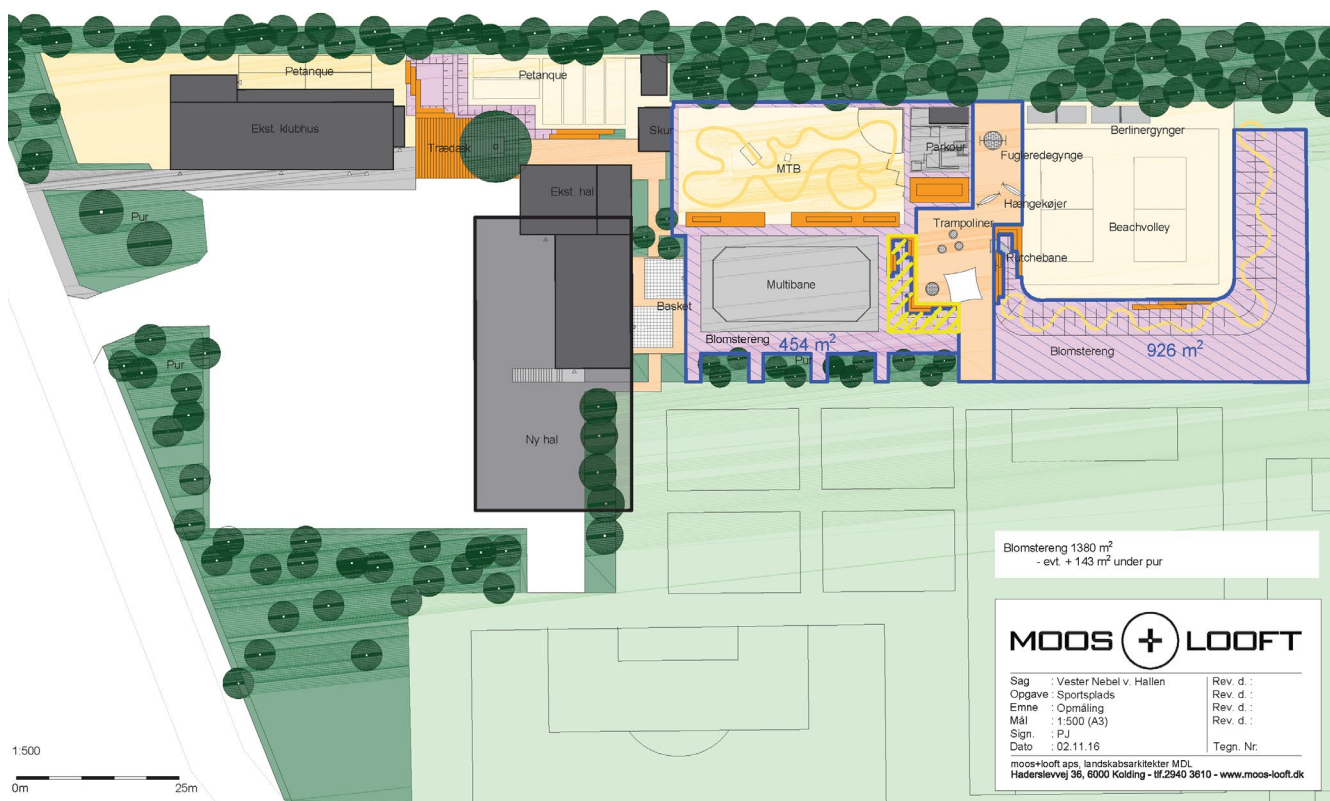
Der arbejdes på at skabe adgang rundt om Sønder sø og koble stierne omkring søen sammen med Troldhedestien ind til Kolding.

Sti langs Vester Nebel Å

En sti langs Vester Nebel Å til Ferup Sø indgik i den tidligere udviklingsplan for Vester Nebel fra 2009. En sti langs Vester Nebel Å vil også kunne tænkes som en god, sikker og direkte skolevej for byområderne langs Koldingvej. Stien er ikke blevet realiseret, men det er fortsat et ønske at gøre Vester Nebel ådal tilgængelig for byens borgere. Gennemførelse af et stiprojekt må ske i dialog med grundejerne, og det kan udnyttes, at der langs åen er eksisterende stier og offentlige arealer.

Sikker skolevej

Der er et stort ønske om en mere sikker skolevej gennem Vester Nebel. Forbedringen

Idéoplæg til multihal og udvikling af sportspladsen. Kilde: Moos + Loft, Landskabsarkitekter, 2016.

Der bygges meget i Vester Nebel.

af trafikikkerheden og trygheden kan tage udgangspunkt i et skolevejsprojekt, som blev udarbejdet i 2018.

Busforbindelserne skal bevares

Busforbindelserne gennem Vester Nebel har stor betydning for byens unge og andre, der ikke har bil. Det er derfor vigtigt for Vester Nebel, at busforbindelserne til Kolding og Billund fortsætter i fremtiden.

Nyt multihus

Der er et stort ønske i Vester Nebel om at få et multihus ved sportspladsen. Visionen er, at multihuset skal være et sted, hvor byens og omegnens borgere og aktive kan mødes og være aktive. Multihuset skal kunne bruges af mange forskellige grupper og til mange forskellige aktiviteter. Der er lavet et projektoplæg, hvor Multihuset opføres, hvor Oasen ligger i dag. Multihuset skal fremover være samlingssted for byens idrætsaktiviteter og for områdets ældre, men der vil også kunne tænkes andre aktiviteter ind i multihuset. Det kan f.eks. overvejes, om det vil være bedre at integrere forsamlingshuset i det nye multihus frem for at renovere det eksisterende

forsamlingshus. Multihuset skal indrettes med idrætshal og andre faciliteter til idræt og motion, møde- og aktivitetsrum til de ældre samt lokaler og faciliteter til andre formål, der kunne blive en del af multihuset.

Det indgår også i visionen, at udendørsarealerne indrettes med nye aktivitetsmuligheder som MTB-bane, multibane, kunstgræsbane mv.

Der er stor lokal opbakning til multihusprojektet. Lokale virksomheder bakker op, og der samles penge ind til lokal medfinansiering.

Udvidelse af skolen

Der er rejst spørgsmål om, hvorvidt Vester Nebel skole fortsat kan rumme det stigende antal børn, og der er ønsker om bedre parkeringsforhold ved skolen. Hvis der vælges en nordlig byudviklingsretning, kan det undersøges om skolen, der har pladsmangel, kunne udvikles på tværs af åen.

Outdoor-aktivitetscenter

Der er et privat projekt i gang for at få anlagt et større anlæg til outdoor-aktiviteter.

Det vil vi arbejde på!**Byudvikling og boliger**

- 1 Byudvikling skal gå fra Almind mod Viuf på arealerne vest for Storgaden (1)
- 2 Byforskønnelse i den nordlige del af byen (2)

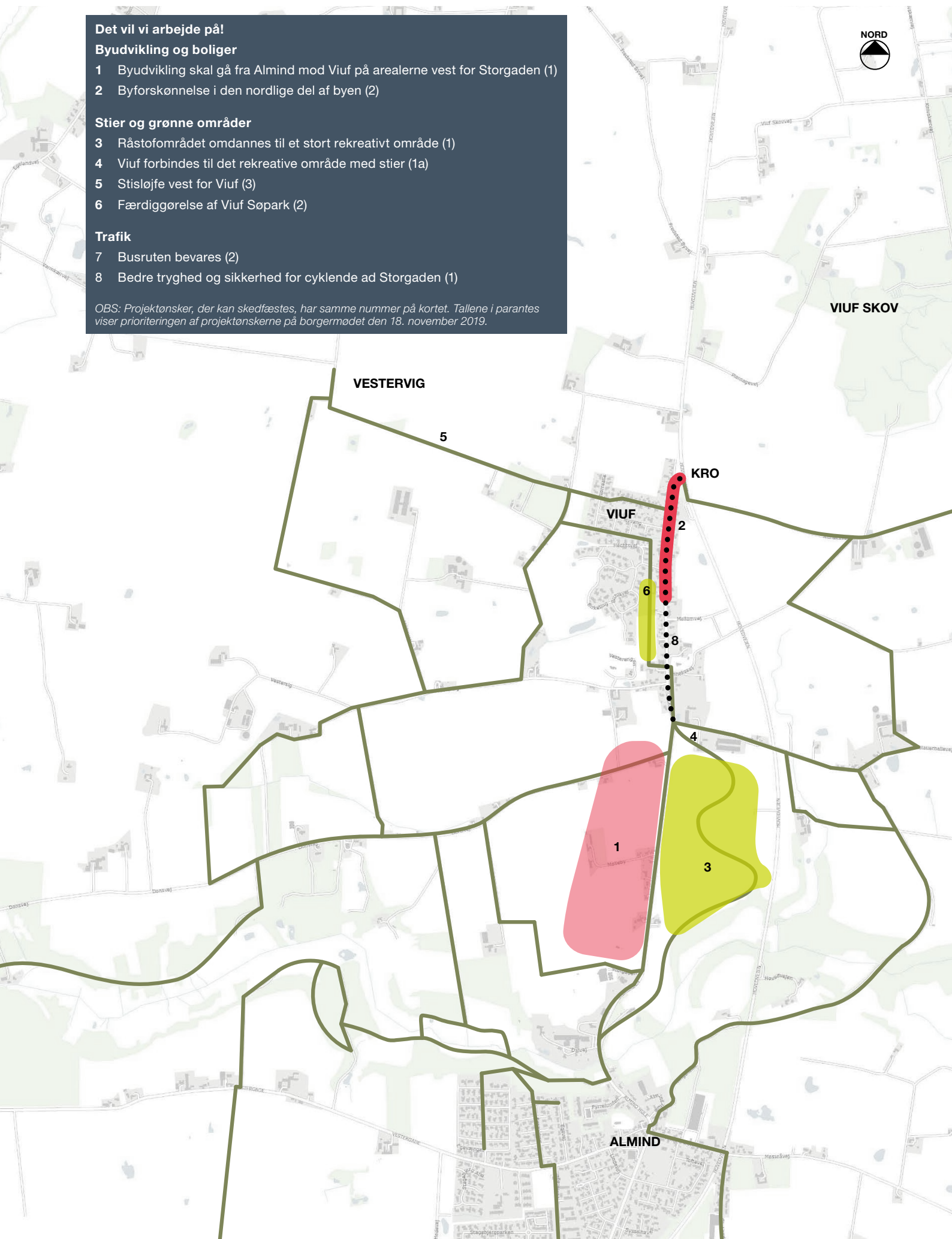
Stier og grønne områder

- 3 Råstofområdet omdannes til et stort rekreativt område (1)
- 4 Viuf forbindes til det rekreative område med stier (1a)
- 5 Stisløjfe vest for Viuf (3)
- 6 Færdiggørelse af Viuf Søpark (2)

Trafik

- 7 Busruten bevares (2)
- 8 Bedre tryghed og sikkerhed for cyklende ad Storgaden (1)

OBS: Projektønsker, der kan skedfæstes, har samme nummer på kortet. Tallene i parentes viser prioriteringen af projektønskerne på borgermødet den 18. november 2019.

Plan for Viuf

Byudvikling fra Almind mod Viuf

Byudviklingen i Viuf skal ses i sammenhæng med byudviklingen i Almind. Planen er, at byudviklingen skal mellem Almind og Viuf på arealerne vest for Storgaden. Målet er, at Almind i Viuf med tiden vokser sammen. Tankerne om udvikling af området er nærmere beskrevet i afsnittet om Almind.

Byfornyelse og forskønnelse

Der er ønske om, at den nordlige del af Viuf får et løft, så den del af byen kommer til at fremstå pæn og imødekommende. Lige nu mødes man af flere nedslidte og forsømte bygninger, som typisk er udlejede og mangler vedligeholdelse, ligesom der er behov for en opgradering af Viuf Kro. Ved hjørnet af Storgaden og Viuf Stationsvej er der en ubebygget grund, som skæmmer bybilledet. Grunden kunne omdannes til et grønt område og spejle den lille park, der ligger på sydsiden af krydset.

Næste skridt vil være at gå i dialog med ejerne af de forsømte boliger og den ubebyggede grund og lægge en plan for, hvad der skal ske.

Mulighederne i byfornyelseslovgivningen kan undersøges, og der kan f.eks. søges inspiration hos Vestervig Byfornyelse, hvor borgerne har haft succes med at opkøbe og enten nedrive eller istandsætte forsømte boliger.

Råstofområdet som rekreativt område

Der er et stort ønske både i Viuf og Almind om, at råstofområdet mellem Viuf og Almind efterbehandles til et stort rekreativt område, som vil kunne skabe stor værdi for alle i området. Det vil hænge godt sammen med planerne om byudvikling mellem Viuf og Almind vest for Storgaden. Ønsket hænger også godt sammen med ideen om en natursti mellem byerne, hvor det rekreative område kunne blive et attraktivt aktivitetssted undervejs på turen. Den gode beliggenhed lige ud til Hovedvejen gør, at det med de rigtige aktiviteter også kunne blive attraktivt for friluftsfolk fra et større område i kommunen og regionen.

Ønskerne er, at området bliver offentligt tilgængeligt og udformes med søer og robust og vild natur, som kan forenes med ønskerne

Viuf Søpark ønskes færdiggjort.

Viuf søpark

- Sø
- Trædæk
- Grussti
- Hassellund
- Æblelund
- Klipet græs
- Trædæk
- Scene
- Petanque
- Trædæk
- Madpakkehus
- Basketbane
- Asfalt
- Asfallformer
- Bøgehæk
- Faldsand til leg
- Storkenæb
- Grussti
- Buske på bakke

IDÉOPLÆG

Dato 17-10-2017

om, at området skal kunne bruges til f.eks. mountainbike, stand up paddling, ridning, skovlegepladser og andre aktiviteter, der kræver plads og eventuelt kan være lidt støjende. Hvordan området skal udformes og hvilke aktiviteter, der skal være, må afklares i en efterbehandlingsplan. Der skal også tænkes en vejforbindelse fra Hovedvejen til Storgaden ind i planen, og stiforbindelser til både Viuf og Almind. Det skal selvfølgelig afklares med ejerne, om det er muligt at få offentlig adgang til området, ligesom Kolding Kommune og borgerne i Almind og Viuf vil være vigtige parter i planlægningen.

Stisløjfe vest for Viuf

Der kunne ret enkelt skabes en god motionsrute vest for Viuf. Ruten kunne starte ved Viuf Bypark og gå videre mod vest ad Viuf Stationsvej og tilbage til Viuf Bypark via Vestervig. Der mangler kun en lille strækning for at kunne skabe en større rundtur.

Færdiggørelse af Viuf Søpark

Viuf Søpark vil, når det er fuldt, blive et skønt samlings- og aktivitetssted midt i Viuf og i tilknytning til medborgerhuset. Området skal åbnes op mod Storgaden, og der skal være god skiltning.

Bevaring af busruten

Det er vigtigt for både Viuf og Almind at bevare den nuværende busrute, som giver børn, unge, voksne og ældre stor frihed og giver mindre kørsel i bil.

Bedre trafiksikkerhed

Storgaden opleves som utryk for børn og andre, der færdes på cykel gennem byen. Der er anlagt hastighedsdæmpende foranstaltninger med jævne mellemrum gennem Storgaden, men strækningen opleves alligevel som utryk. Utrygheden skabes af de mange parkerede biler langs Storgaden, og hvor stierne udmunder i de større veje. Der er behov for en revurdering af hastighedsdæmpningen og f.eks. vurderes om, der skal laves hastighedsdæmpning, hvor den nye sti fra Vesterengen munder ud i Storgaden.

Foto: Kolding Kommune.

Lang tradition for landsbysamarbejde

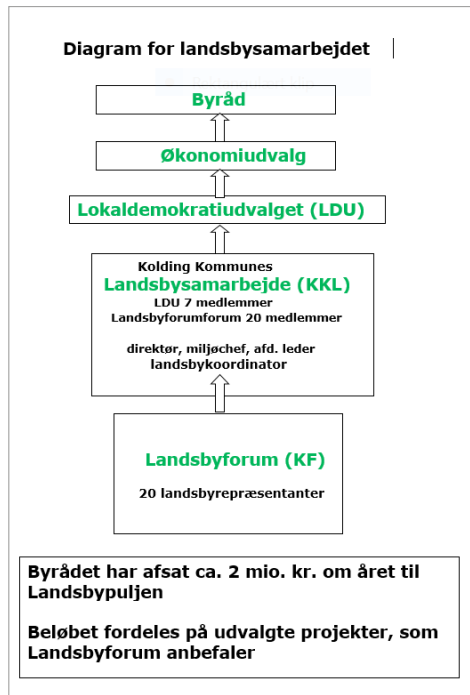

De 20 landsbyers placering i Kolding Kommune.

Baggrund for landsbysamarbejdet

Landsbyerne og landdistrikterne er af mange forskellige grunde vigtige dele af vores samfund. I forbindelse med regeringens landdistriktsredegørelser fra 1997 vedtog

Kolding Byråd allerede i 1998 at nedsætte et samarbejds- udviklings- og koordinationsforum vedrørende Kolding Kommunes landsbyer bestående af 10 landsbyer og Plan- og Miljøudvalget, benævnt Kolding Kommunes Landsbyforum (KLF).

KLF's formål var;

- at styrke Byrådets og den kommunale forvaltnings indsigt i landsbyernes og landdistrikternes særlige vilkår og problemer.
- at skabe et kontaktforum for landsbyernes og landdistrikternes fælles interesser.
- nedsættelse af en landsbypulje til at sikre økonomisk bistand til lokaludvikling af forskønnende karakter.

10 landsbyer bliver til 20

Der er således en meget lang tradition for samarbejde og dialog med vores landsbyer og landsbyerne imellem. Samarbejdet har udviklet sig positivt gennem årene, og ved kommunesammenlægningen i 2007 blev der yderligere dialog og samarbejde med ti nye landsbyer fra de tre kommuner, Lunderskov, Vamdrup og Christiansfeld.

De 20 landsbyers organisering

Kolding Kommunes tyve landsbyer er organiseret i et formelt samarbejde i Kolding Kommunes Landsbyforum (KF).

Landsbyforum består af engagerede frivillige landsbyrepræsentanter. Hver landsby sender én person, som er demokratisk valgt til at repræsentere de forskellige foreninger i den pågældende landsby.

Landsbyforum har egne vedtægter og en forretningsorden. Landsbyforum er organiseret i et Forretningsudvalg, hvor der tilrettelægges dagsordner, aktiviteter og udstikkes mål for Landsbysamarbejdet. I Forretningsudvalget sidder formanden og næstformanden sammen med to øvrige valgte medlemmer fra Landsbyforum og forvaltningens landsbykoordinator.

Der afholdes møder mindst 4 gange årligt i Landsbyforum. Derudover er der en årlig fælles besigtigelsestur sammen med udvalgte rundt til udvalgte landsbyer med fremvisning af afsluttede projekter. Alle møder og arrangementer sker i tæt samarbejde med kommunens landsbykoordinator.

Lokaldemokratiudvalget (LDU)

Landsbyforum indgår i et tæt samarbejde med Lokaldemokratiets 7 medlemmer i Kolding Kommunes Landsbysamarbejde (KKL).

Det tætte samarbejde med dialog og prioritering af de nedsatte midler sikres i KKL med to årlige dialogmøder, forår og efterår. Derudover afholdes to møder med lokaldemokratiudvalgets formandskab og Landsbyforums Forretningsudvalg.

Lokaldemokratiudvalget blev i 2018 nedsat af Byrådet for at sikre en øget dialog med lokalområderne og de frivillige i Kolding Kommune.

Cirkelbroen i Ødis sø – opført i 2016 – her med Sct. Hans bål!

Økonomi og Landsbypulje

Byrådet har gennem alle årene afsat betydelige midler til forbedringer af landsbymiljøet via Landsbypuljen.

Byrådet har p.t. afsat ca. 2 mio. kr., som er øremærket kun til landsbyprojekter og til vedligeholdelse af forsamlingshuse. Det er afgørende for de frivilliges engagement, at der er afsat et seriøst budget, som kan afspejle initiativ og muligheder.

Der fremsendes ansøgninger én gang årligt og KF fordeler ansøgningerne efter en vedtaget prioriteringsliste, da der fremsendes rigtig mange ansøgninger til Landsbypuljen. Der er ikke midler til at imødekomme alle, men der er mulighed for at fremsende større projekter til politisk behandling i forbindelse med efterårets budgetdrøftelser.

Listen gennemgås og fremlægges på det førstkommende møde i KKL og vedtages efterfølgende af LDU.

Landsbypuljen er omdrejningspunktet for det gode samarbejde, for fællesskabet og for udvikling af landsbyerne.

Eksempler på projekter

Der er fokus på, at de fælles mødesteder er attraktive og indbydende. Det gælder ligeledes for forsamlingshusene, som gennem årene er blevet grundigt renoveret.

Gennemførte forskønnelser med diverse renoveringsprojekter gennem årene har betydet meget for hver enkelt landsby. F.eks. med omlægning og forskønnelse af torve og pladser, opsætning af bænke og informationstavler, anlæg af nye stier og plantning af træer. Fornyelse af gl. boldbaner til rekreative grønne åndehuller, etablering af legepladser. Indkøb af bålhytter og indkøb af redskaber til den fælles vedligeholdelse af de grønne områder.

Landsbypuljen har yderligere finansieret udgifter til udarbejdelse af helhedsplaner og til skitseprojekter.

Frivillig indsats

Det er kendetegnende for Kolding Kommunes landsbyer, at der ydes en meget, meget stor frivillig indsats i hver enkelt landsby. Der arbejdes praktisk, strategisk og visionært med tingene og det vidner om en høj grad af glæde over landsbyfællesskabet.

**Kontaktpersoner – Landsbyfællesskabsplan Almind, Viuf, Vester Nebel og Dons
Lokalrådsrepræsentanter**

Almind

Pia Lysholt – pialysholt@gmail.com

Maria Ditlevsen – maria.jul.ditlevsen@gmail.com – 20 31 00 81

Viuf

Henrik Lindholm – henrik@lindholm-viuf.dk – 51 52 56 41

Anita Baagøe – Anita_baagoe@hotmail.com – 42 51 15 78

Vester Nebel

Ole Dall-Jensen – odj@live.dk – 50 80 70 10

Dons

Susanne Frederiksen – csfrederiksen@mail.dk – 23 21 94 96

Bjarne Vejgaard – vejgaard@post.tele.dk – 40 74 36 04

Landsbykoordinator Kolding Kommune

Louise Langschwager Jensen – louij@kolding.dk – 79 79 67 35

Hjemmesiden om landsbysamarbejdet:

<https://www.kolding.dk/borger/planer-og-projekter/landsbysamarbejdet/landsbysamarbejdet>

